У НУМАРЫ

- Чаго вам па судах бадзяцца?
- «Беларуская песня — 71» (рэпертуарная падборка)
- Галя не напісала ўсяе праўды
- Страхі
- Ленін — вачыма віляноўскіх вучняў
- Міжшкольны конкурс

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 50 (772) БЕЛАСТОК 13 СНЕЖНЯ 1970 г. ЦАНА 60 гр.

Сустрэчы з „Нівай”

У ГАРКАВІЧАХ

Вёска Гаркавічы дала двух вялікіх людзей у беларускім руху. З'яўляюцца імі Павел Валошын — беларускі пасол у Сейм у даваеннай Польшчы, арганізатар Беларускай сялянска-работніцкай грамады, якая хутка разраслася да статысячнай арганізацыі. А зноў Сяргей Прытыцкі расславіўся падчас віленскага судовага працэса КПЗБ-оўцаў, калі ён страляў у правакатара Стральчука. Зараз Сяргей Прытыцкі з'яўляецца старшынёю Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Аб гэтых двух асобах і цяпер у Гаркавічах часта ўспамінаюць. Успаміналі аб іх і падчас «Сустрэчы з Нівою», якую арганізаваў у кастрычніку сакольскі аддзел Беларускага таварыства. Выказвалі жаданне арганізаваць спатканне са сваім былым аднавяскоўцам Сяргеем Прытыцкім.

А калі ўжо гаварыць аб «Сустрэчы з Нівою», дык трэба сказаць, што мела яна вельмі цікавы пачатак. Вучні чатырохкласнай школы пад кіраўніцтвам Рэгіны Талярчык падрыхтавалі мастацкую частку, якая складалася з вершаў і песень беларускіх і польскіх, а таксама з некалькіх танцаў. Пасля гэтага ў адрас журналіста было накіравана шмат пытанняў адносна зместу «Зоркі» (дзіцячы дадатак «Нівы»).

— Замала ў «Зорцы» друкуецца сцэнічнага матэрыялу і вершаў з нагоды розных гадавін, — гаварыла настаўніца Рэгіна Талярчык.

Затым пайшла гутарка аб справах вёскі. І тут ужо выступалі старэйшыя на чале з солтысам Леанідам Кіцкалём. Выказванні людзей можна запісаць наступнымі словамі.

— Будавалі мы святліцу пры дапамозе аддзела асветы і культуры павятовай рады нарадовай у Саколцы. Атрымалі тады мы 16 тысяч злотых. У мінулым годзе наша ГРН прыдзяліла 10 тысяч злотых. Зрабілі мы за гэтыя грошы печы. І так маем святліцу. Але ў святліцы нічога. Няма ў ёй тэлевізара, няма светліцовага, дык няма чаго туды заходзіць. Няма ў Гаркавічах ніколі аніякіх мерапрыемстваў, калі не лічыць фэстыну БГКТ, арганізаванага Беларускім таварыствам.

Другая справа, якая моцна ставілася жыхарамі вёскі Гаркавічы, гэта будова брукаванага шасцікіламетровага адрэзка дарогі, якая спалучала б з Сакольскаю шашою. І тут зноў чуваць нараканні, што павятовыя ўлады не прыходзяць вёсцы з дапамогаю, што ніхто не цікавіцца цяжкімі даездамі да Шудзялова і тым, што сюды мог бы даязджаць ПКС. Усе крыўды дзеюцца з-за недахопу належнай дарогі да Гаркавіч.

Гаркавічане гэтыя дзве справы — будову дарогі і справы святліцы — ставяць як асноўныя праблемы вёскі. І паводле іх вырашыць іх павінны павятовыя ўлады. А што на гэта кажуць у Саколцы?

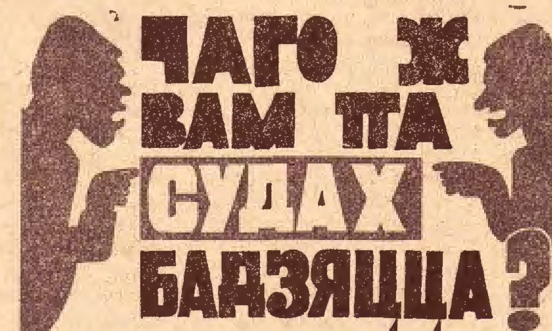
— Ведаем, што Гаркавічы рэвалюцыйнай былі вёскаю ў мінулым. Але цяпер аніякай ініцыятывы няма ў Гаркавічах. Уладзіць справы святліцы пад сілу вёсцы. У многіх мясцовасцях грамадскім чынам будуюць і клубы і рамізы, а нават школы. Грамадскім чынам пачынаюць будаваць дарогі, а тады прыходзяць з дапамогаю ўлады. Гаркавічан ніхто не крыўдзіць. Калі ёсць за што, дык і дзяржаўныя адзначэнні прызнаюцца жыхарам вёскі. Але не толькі «дай» павінна чуцца ў Гаркавічах. Неабходна там грамадская ініцыятыва і грамадская праца, бо павятовыя ўлады адразу ва ўсіх вёсках павета не могуць выканаць слушных пажаданняў.

М. Хмялеўскі

Расце ўверх новы Беласток. Жыллёвы раён «Цэнтр». *Фота — Сянько*

СЯЛЯНСКАЕ ЖЫЦЦЁ

У вёсцы Вычулкі, якая знаходзіцца ля самай дзяржаўнай мяжы ў Сямяціцкім павеце, жылі па-суседску дзве сям'і: Шульжыкі і Тышкі. Раздзяляў іх толькі шчарбаты плот. Аднак раздзяляў! Ды так паспяхова, што раздзяляе іх і па сённяшні дзень, хаця ад мінулага года Шульжыкі і Тышкі не жывуць ужо па-суседску.

У чым жа справа? Якое ліха розніць гэтых людзей?

Адзін і другі паціскае толькі плячыма і, быццам змовіўшыся, паўтараюць: „А хто яго ведае...” А пасля гэтай філасофскай фразы дадаюць:

Васіль Тышка: — Яны мне ўсе куры пабілі, а гарод знішчалі, дарогу спакойна прайсці не давалі, а цяпер дык і карову не дазваляюць мне пасвіць на супольным лугу нашай вёскі.

Шульжык Аляксандр: — Вы ж светлы чалавек (вось і зарабіў я камплемент!), самі ведаеце, як гэта ў нас ёсць па-суседску: то курка, то гусь... а яны — Тышкі, значыць, — толькі і глядзелі, каб нам дакучыць, каб на чужыне пражыць. Вось паглядзіце, што чаўпецца! Сваю зямлю — у яго было аж сем гектараў — здаў ён пад дзяржаву, што месяц атрымоўвае тысячу злотых пенсіі, а карову пасе на нашым, на супольным. Якое ў яго да гэтага права!?

Я сяджу, слухаю, запісваю ў блакнот словы аднаго і другога, а назойлівая думка не дае мне спакою: дзе я знаходжуся? З якой эпохі гэтая вёска? Ці выпадкова не вярнуўся я на 20—50—70 год назад у нашае мінулае?

Аднак над маёй галавой зіхаціць электрычнае святло, у Тышкі ля радыёпрыёмніка бачу зборнік вершаў Сяргея Есеніна, а ў хаце Шульжыка сустракаю таксама нейкія кніжкі і газеты. Ён лічыць сябе заслужаным дзеячом. Гаворыць, што за народную ўладу змагаўся яшчэ ў даваенным падполлі, што зараз пасля вайны са зброяй у руках выступаў супраць бандаў.

А цяпер судзіцца, шукае сваёй „праўды”, сваёй „справядлівасці”.

Дык і я адпраўляюся ў Сямяціцкі павятовы суд. Тут гэтыя суседзі з Вычулак першы раз сустрэліся 29 чэрвеня 1970 года. Адбылася тады першая прымірыцельная судовая расправа. Кацярына Шульжык — жонка Аляксандра Шульжыка, якой ужо 62 гады, абвінавачвала Тацяну Тышку, жонку Васіля Тышкі, якой 56 год, у тым, што:

„... 8 мая 1970 года ў Вычулках парушыла цялесную нетыкальнасць Кацярыны Шульжык, пабіўшы яе кіем па галаве і па руках...”

Адначасова тая ж Кацярына Шульжык абвінавачвала Міхася Тышку, сына Васіля і Тацяны, якому 28 год, у тым, што:

„... падбухторваў сваю маці Тацяну Тышку да парушэння цялеснай нетыкальнасці Кацярыны Шульжык”.

Так яно запісана ў судовых паперах. А калі гэтае перакласці на болей зразумелую, чалавечую мову, дык паводле Кацярыны Шульжык яе „цялесная нетыкальнасць” была парушана наступным чынам:

„8 мая 1970 года, у 15.00, я вярталася дадому і, калі праходзіла ля сядзібы грамадзянкі Тацяны Тышкі, яна адразу ўдарыла мяне кіем па галаве, і яна пачала мяне біць нагамі дзе толькі папала, а сын яе, які быў у водпуску, крычаў: „Дай той старой к...е, толькі так, каб не было слядоў на целе”. Каб людзі не адратавалі, дык яны б мяне забілі...”

Так яна растлумачыла сваю крыўду перад судом. Пасля ў болей шчырай гутарцы Кацярына Шульжык дадала:

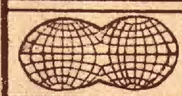
„Папярэдняга дня выпала нам чарга пасвіць вясковую чараду, дык я не хацела забраць на пашу яе каровы, бо яны не маюць права пасвіць сваёй жывёліны на агульнай пашы”.

Працяг на стар. 4

БГКТ ХРОНІКА

- Праўленне гданьскага аддзела БГКТ 1-га лістапада павярыла абавязкі старшыні аддзела Анне Красько. (Датыхчасовы старшыня Мікалай Іванюк вельмі перагружаны вучобаю і прафесіянальнай працай).
- Варшаўскі аддзел арганізаваў эстрадную групу пад мастацкім кіраўніцтвам Яраслава Шульца. Ад 1-га лістапада падрыхтоўваецца праграма.
- Драмгурток БГКТ у Рыбалах падрыхтоўвае фрагмент п'есы Кастуся Губарэвіча «Першы ўрок».
- Гурток БГКТ у Ляневе (Гайнаўскі павет), які ўзначальвае Анатоля Самойлік, поўнасцю аплаціў членскія складчыны за бягучы год. Гурток пастанавіў прыступіць да конкурсу на найлепшы драмгурток, аб'яўлены Галоўным праўленнем БГКТ.
- Па прапанове гайнаўскага аддзела БГКТ аддзел асветы павятовай рады нарадовай з нагоды Дня настаўніка ўзнагародзіў 10 настаўнікаў за актыўную працу ў сваім асяроддзі.
- Харавы калектыў гайнаўскага аддзела БГКТ пад мастацкім кіраўніцтвам Міхаея Кісялеўскага рыхтуе новую праграму, з якою плануе першы раз выступіць на навагоднім балю.
- Беластоцкае таварыства культуры выдала даведнік пад загалоўкам «Музеі Белавежы». Даведнік мае 36 старонак, на якіх знаходзяцца інфармацыі і ілюстрацыі з прыродазнаўчага музея і рэгіянальнага Беларускага этнаграфічнага музея. Аўтарамі гэтай публікацыі з'яўляюцца Чэслаў Аколаў і Уладзімір Гацута.
- Дубяжынскі драмгурток падрыхтоўвае п'есу Янкі Купалы «Паўлінка». З ёю выступіць на элімінацыях бельскага аддзела БГКТ.
- Драмгурток гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку прыступіў да падрыхтоўкі п'есы Алеся Барскага «Гарадскія госці».
- Мясцовыя ўлады ў Семяноўцы (Гайнаўскі павет) супольна з аддзелам БГКТ у Гайнаўцы з нагоды Дня настаўніка 21-га лістапада арганізавалі ўрачыстую вечарыну.
- 29-га лістапада ў памяшканні ГП адбылася першая канферэнцыя старшынь гурткоў БГКТ. На ёй з прамоваю выступіў сакратар ГП Янка Зенюк. (Аб канферэнцыі шырэй напішам у наступным нумары «Нівы»). (мх

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

СВЕТ

НАРАДА Ў БЕРЛІНЕ

2 снежня 1970 года ў Берліне адбылася нарада Дарадчага палітычнага камітэта дзяржаў — удзельніц Варшаўскага Дагавор аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемадапамозе.

Удзельнікі нарады абмеркавалі наступныя справы:

— умацаванне бяспекі і развіццё мірнага супрацоўніцтва ў Еўропе;

— абвастрэнне сітуацыі ў раёне Індакітая;

— сітуацыя на Бліжнім Усходзе;

— агрэсія каланізатараў супраць Рэспублікі Гвінеі.

Пасля заканчэння нарады апублікаваны дакументы нарады, якія датычаць вышэй указаных спраў.

Берлінская нарада шырокім рэхам адбілася ва ўсім свеце. Каментатары сцвярджаюць, што апублікаваныя дакументы выдадзены ў спакойным, але адначасова і станоўчым тоне.

Польскую дэлегацыю на нараду ўзначальваў Першы сакратар ЦК ПАРП Уладзіслаў Гамулка, члены Палітбюро ЦК ПАРП — старшыня Савета Міністраў Юзэф Цыранкевіч, сакратар ЦК ПАРП Зэнан Клішка і міністр замежных спраў Стэфан Ендрыхоўскі.

ПАСЛЯ ВІЗІТУ

На пасяджэнні французскага ўрада прэм'ер Шабан-Дэльмаз і міністр замежных спраў Шуман склалі справаздачу аб сваім візіце ў Польшчы. У аб'яўленым пасля пасяджэння камюніке сцвярджаецца, што Савет Міністраў лічыць, што гэты візіт з'яўляецца не падлягаючым дыскусіі поспехам.

НАЙВЯЛІКШЫ ЎЗРОСТ ЦЭН

Дэпартамент сельскай гаспадаркі ЗША апублікаваў рапарт, у якім сцвярджаецца, што ў 1970 годзе цэны харчоў у Злучаных Штатах павялічыліся на восем працэнтаў. Быў гэта на працягу апошніх 20 год найвялікшы ўзрост цэн харчоў у ЗША. Рапарт сцвярджае таксама, што гэтая тэндэнцыя ўтрымаецца ў бліжэйшым часе.

ХОЛАД З СТАЛІЦЫ БЕЛЬГІІ

У сталіцы Бельгіі адбылося пасяджэнне Камітэта тэрмаядзернага планавання і так званага Камітэта абароны НАТО. Прыняты пастановы, якія накіраваны на павелічэнне гонкі ўзбраенняў і напружання ў Еўропе.

Еўрапейскія краіны НАТО пастанавілі павялічыць свой фінансавы ўклад на ўтрыманне і на разбудову ўзброеных сіл на працягу бліжэйшых 5 год. Камітэт тэрмаядзернага планавання абнізіў парог прымянення тэрмаядзернай зброі, што можа абазначаць прымяненне гэтай зброі ўжо на першым этапе ваеннага канфлікту.

МАРЫНА ВЛАДЗІ...

...вядомая французская актрыса рускага паходжання выйшла замуж за Уладзіміра Высоцкага, вядомага маскоўскага акцёра тэатра на Таганцы.

(ак)

БССР

ДНІ РОДНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Ад 25 лістапада да канца месяца ў Прыбужскім краі працягваліся *Дні роднай літаратуры*. Прыгранічны Брэст наведалі празаікі і паэты: Янка Брыль, Язэп Семяжон, Сяргей Грахоўскі, Іван Грамовіч, Анатоль Грачанікаў, крытык Уладзімір Калеснік. Літаратурны вечар адбыўся таксама ў Баранавічах. Перад працоўнымі горада выступілі: С. Александровіч, Алег Лойка, Юрась Свірка, Уладзімір Паўлаў. Іншая група пісьменнікаў пабывала на Піншчыне.

Усюды, куды б ні завіталі майстры беларускага слова, іх сустракалі з вялікай радасцю і добразычлівасцю.

БЕЛАРУСКІЯ КНІЖКІ Ў СВЕЦЕ

Нядаўна рэспубліканская база Белкнігагандлю адправіла заказчыкам краін народнай дэмакратыі, а таксама Англіі, ЗША і Японіі раман Івана Шамякіна *«Трывожнае шчасце»*. Англійскія сацыёлагі ў другі раз запатрабавалі *«Канстытуцыю БССР»*.

У 73 краіны свету экспартуюць свае выданні беларускія паліграфісты. Папулярнасцю ў зарубежных чытачоў карыстаюцца творы майстроў мастацкага слова — Янкі Купалы і Якуба Коласа, Пятруся Броўкі і Аркадзя Куляшова, Івана Мележа і Міхася Лынькова ды іншых вядомых паэтаў і празаікаў.

Усяго ў гэтым годзе на розныя кантыненты адпраўлены пасылкі з кнігамі 253 новых назваў, выдадзенымі ў БССР.

ПАД МІНСКАМ

Непадалёк ад Мінска, у Калодзішчах, заканчваецца будаўніцтва новай радыётэлевізійнай станцыі. Вышыня тэлевізійнай мачты 350 метраў. Яна не ўступае самым высокім у рэспубліцы.

У пачатку студзеня 1971 года новая радыётэлевізійная станцыя ўступіць у строй. Адсюль пачнецца трансляцыя трэцяй праграмы Беларускага тэлебачання.

НАД НЁМАНАМ

У Гродне ўступіў у эксплуатацыю першы энергаблок цеплаэлектрастанцыі № 2. Яго магутнасць — 60 тысяч кілават. Гродненская цеплаэлектрастанцыя будзе даваць у 12 разоў больш энергіі, чым усе электрастанцыі Беластоцкага ваяводства ў 1938 годзе. Яе пабудова распачалася ў верасні 1966 года.

Я. К. ЦІКОЦКІ

На 77-ым годзе жыцця пасля непрацяглай хваробы памер буйны беларускі кампазітар, народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР *Яўген Карлавіч ЦІКОЦКІ*.

Нарадзіўся Я. К. Цікоцкі 26 снежня 1893 года ў Пецярбургу ў сям'і ваеннага марака. З 1920 года ўсё яго жыццё цесна звязана з Беларуссю, з развіццём яе музычнага мастацтва. Ён аўтар оперы *«Алеся»* і *«Заранка»*, шасці сімфоній, вакальна- сімфанічнай паэмы *«Буравеснік»*, шэрагу іншых сімфанічных, харавых і вакальных твораў.

(вр)

ПОЛЬШЧА

БАРБУРКА

3 снежня, напярэдадні традыцыйнага свята польскіх шахцёраў — Барбуркі, адбыліся на Шлёнску ўрачыстасці з удзелам I сакратара ЦК партыі Уладзіслава Гамулкі — ганаровага шахцёра ПНР. На цэнтральнай урачыстасці з аказіі Дня шахцёра, якая адбылася ў Забжы, тав. Уладзіслаў Гамулка выступіў з прамоваю.

Прамоўца перадаў польскім шахцёрам з нагоды іх свята найбольш сардэчныя пажаданні. Далей падкрэсліў ён вялікія дасягненні Народнай Польшчы, асабліва на працягу апошніх 5 гадоў нашага развіцця, а таксама вялікі ўдзел у гэтых дасягненнях нашых шахцёраў. Выдабыццё каменнага вугалю ад 1965 года ўзрасло з 118,8 мільёнаў тон да 140 мільёнаў тон. Выдаткі на развіццё выдабыўчай прамысловасці ў мінулай пяцігодцы дасягнулі суму 80 мільярдаў злотых, што складае 22 працэнты цэласці нашых выдаткаў на развіццё прамысловасці. Указваючы на патрэбу далейшага пабольшвання выдабыцця вугалю, прамоўца падкрэсліў таксама неабходнасць большай ашчаднасці гаручага, асабліва дарогаю мадэрнізацыі ўстарэлых энергетычных устройстваў. У далейшай частцы свайго выступлення тав. У. Гамулка ўказаў на шэраг выступаўшых яшчэ ў шахцёрскай прамысловасці недахопаў і на неабходнасць як найхутчэйшага іх выпраўлення.

Далей I сакратар ЦК ахарактарызаваў сітуацыю нашай сельскай гаспадаркі і стан забеспячэння рынка сельскагаспадарчымі прадуктамі. З увагі на неспрыяючыя атмасферычныя ўмовы наступіла ў нас памяншэнне жывёлагадоўчай прадукцыі, а ўслед за тым памяншэнне пастаўкі некаторых сельскагаспадарчых прадуктаў — асабліва мяса. У чэрвені гэтага года мелі мы на 910 тысяч штук свіней і на 205 тысяч штук буйнай рагатай жывёлы менш, чымсьці ў аналагічным перыядзе мінулага года. У сувязі з тым пагоршылася забеспячэнне рынка мясам. Выступаючыя цяжкасці трэба аднак бачыць у належных прапорцыях. Спажыццё мяса ў пералічэнні на 1 жыхара ўзрасло ў нас у вялікай меры: з 37,7 кілаграма ў 1955 годзе да 44,2 кг у 1965 годзе і да 52,6 кг у 1967 годзе. У гэтым годзе спажыццё мяса ўтрымаецца ў асноўным на ўзроўні мінулага года.

Утрыманне мяснога рынка на мінулагоднім узроўні патрабавала вострага змяншэння нашага экспарту мясных прадуктаў да іншых краін. Зараз размеры гэтага экспарту напалову меншыя, чымсьці на пачатку гэтай пяцігодкі. Далейшае змяншэнне экспарту мяса з'яўляецца немагчымым з увагі на нашыя забавязанні ў адносінах да капіталістычных краін. У выніку абмежаванняў экспарту мяса даходы дзяржавы ў гэтай галіне не папаўняюць ужо выдаткаў на імпарт з-за мяжы збожжа і пашы. У сувязі з гэтым неабходнай з'яўляецца адбудова і далейшы ўзрост жывёлагадоўлі. Патрабуе гэта павышэнне яе рэнтабельнасці.

(п)

ВАЯВОДСТВА

З ПАСЯДЖЭННЯ ПВРН

У мінулым тыдні прэзідыум Ваяводскай рады сабраўся на чарговае пасяджэнне. Абмяркоўвалася справаздача ваяводскага праўлення Галоўнай тэхнічнай арганізацыі, якая рыхтуецца да ваяводскай канферэнцыі. Члены Прэзідыума ВРН звярнулі ўвагу на неабходнасць навязання больш блізкага кантакту НОТ з органамі ПВРН, а таксама на чарговыя заданні, якія стаяць перад інжынерна-тэхнічнымі кадрамі пры ўвядзенні новай сістэмы матэрыяльнага зацікаўлення.

На гэтым пасяджэнні прэзідыума быў зроблены падзел інвестыцыйных сродкаў на 1971 год для розных аддзелаў, аб'яднанняў і ўстаноў, падпарадкаваных ПВРН, зацверджана была гарманаграма працы над планамі і бюджэтам на 1971 год, а таксама была прынята пастанова аб канцэнтрацыі аўтатранспарту ва ўстановах камунальнай гаспадаркі.

З'ЕЗД ПАЖАРНІКАЎ

У суботу ў Беластоку адбыўся IV акруговы з'езд Саюза добраахвотных пажарных каманд. На з'ездзе прысутнічалі член прэзідыума Галоўнага праўлення Саюза пажарнікаў, пасол у Сейм Ян Рызнар і старшыня ПВРН С. Жмійка.

На з'ездзе шмат гаварылася аб дасягненнях добраахвотнага супрацьпажарніцтва, аб цяжкасцях у барацьбе з пажарамі, аб эфектыўнасці працы добраахвотных пажарных каманд, а таксама аб добрай працы жаночых і маладзёжных каманд. Удзельнікі з'езда выбралі новае акруговае праўленне і дэлегатаў на краёвы з'езд.

25 ГОД ВЗДЗ

Урачыста адзначылі 25-годдзе існавання Ваяводскага цэнтра прафесіянальнага ўдасканальвання ў Беластоку настаўнікі, грамадскія дзеячы і працаўнікі. На ўрачыстым пасяджэнні, якое адбылося з гэтай нагоды ў тэатры імя А. Вянгеркі, прысутнічалі прадстаўнікі ваяводскіх партыйных і грамадскіх улад. За сваю дагэтуляшнюю дзейнасць Ваяводскі цэнтр прафесіянальнага ўдасканальвання атрымаў ганаровы дыплом Саюза ЗДЗ. Многія дзеячы ВЗДЗ атрымалі дзяржаўныя ўзнагароды.

АЛІМПІЯДА СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ВЕДАЎ

5 снежня ў беластоцкім Доме Тэхніка адбылася чарговая IX ваяводская алімпіяда сельскагаспадарчых ведаў. У алімпіядзе ўдзельнічала 57 індывідуальных удзельнікаў і 19 калектываў з сельскагаспадарчых школ. Сярод калектываў найлепшымі былі: калектыў ПР з Багданак (Беластоцкі павет), калектыў з Баброўкі (Манецкі павет) і калектыў з Мальца (Сямяціцкі павет). Індывідуальным чэмпіёнам аказалася 17-гадовая Б. Даўжынская з Дабрынёўкі. Другое месца заняў К. Сянькоўскі з Сухой Вёскі (Сувальскі павет), а трэцяе — 16-гадовы С. Ваінскі з Бранска.

Пераможцы ваяводскай алімпіяды паедуць як прадстаўнікі нашага ваяводства на Цэнтральную алімпіяду сельскагаспадарчых ведаў.

(яч)

Niedziela 13.XII.

8.00 Program dnia. 8.05 TV Kurs Rolniczy: „Mechanizacja prac przy obsłudze inwentarza". 8.40 „Przypominamy, radzimy". 9.00 Dla młodych widzów: TV Klub Śmiałych — „Wyprawa na biegun" cz. I. 9.30 Dla młodych widzów: „Żyrafa w oknie" — film fab. czechosłowacki. 10.45 „Panowie w cylindrach" — film fab. amerykański. 12.20 Dziennik. 12.30 „PROM". 13.20 „Przemiany". 13.50 „W Rydlówce" („Kraków mało znany"). 14.20 „Piosenka dla Ciebie". 15.10 „W obiektywie". 15.40 „Tele-Uniwersjada". 16.40 Finałowe spotkanie Ligi Koszykówki. 17.20 „Tatrzańska jesień" — rep. film. („Folklor żywy"). 17.50 PKF. 18.00 Estrada Literacka: G. Byron — „Don Juan". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Koncert laureatów VIII Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki i Piosenkarzy Studenckich. 21.20 „Na miłość nigdy nie jest za późno" — film fab. węg. 22.35 Magazyn Sportowy.

Poniedziałek 14.XII.

15.20 i 22.50 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Zwierzyniec". 17.30 „Echo stadionu". 17.55 „Na Kaszubach" — program regionalny w wyk. Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Bytowskiej. 18.25 „Eureka". 19.00 „Kraj Białego Półksiężyca" —rep. cz. I. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: F. Garcia Lorca — „Panna Rosita". 21.35 „Kino Filmów Animowanych". 22.00 „Panorama Literacka". 22.25 Dziennik.

Wtorek 15.XII.

9.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — St. Wyspiański „Noc listopadowa". 10.30 „Alfa Romeo i Julia" — film fab. węg. 12.00 Przerwa. 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Pracujemy w Zespole Przysposobienia Rolniczego" — Organizacja Konkursu Wychowu. 14.25 Przerwa. 15.20 i 22.45 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 TV Ekran Młodych. 18.25 Współdziałanie". 19.00 „Kraj Białego Półksiężyca" — rep. cz. II. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Alfa Romeo i Julia" — film fab. węg. 21.35 „Polska zza siódmej miedzy" — rep. 22.05 „Spotkanie z J. Brelem" — program rozr. 22.25 Dziennik.

Środa 16.XII.

9.00 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Kryzys". 9.30 Przerwa. 9.55 Dla szkół: (kl. VII) Historia — „Wielka Emigracja". 10.30 „Wyzwanie — film TV ang. („Saga rodu Forsytów"). 11.20 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Ważne fermentacje". 12.25 Przerwa. 12.45 „Wybieramy zawód". 13.05 Przerwa. 15.20 i 22.30 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Nauka przez szybkę („Telewizja i Ty"). 17.15 Magazyn ITP. 17.30 „Perspektywy techniki" — rep. 18.00 „Obrońcy Stalingradu" — film radz., odc. I („Płoną stepy"). 18.30 „Na styku: przemysł — rzemiosło" — rep. 19.00 TV Kurier Warszawski. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Wyzwanie" — film TV ang. („Saga rodu Forsytów"). 20.55 „Światowid". 21.25 Koncert Orkiestry Polskiego Radia i TV w Łodzi. 22.00 PKF. 22.10 Dziennik.

Czwartek 17.XII.

8.15 Matematyka w szkole: „Metodyczne ujęcie nauki o izometriach w przestrzeni" — wariant II. 8.45 Przerwa. 9.00 Dla szkół: (kl. VI) Język polski — „Karol Szymanowski". 9.30 Przerwa. 10.55 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „W starej kopalni". 11.25 Przerwa. 12.45 i 13.30 Mechanizacja Rolnictwa: „Mechanizacja nawożenia nawozami mineralnymi" cz. I i II. 14.00 Przerwa. 15.20 i 22.45 Politechnika TV I roku. Chemia. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Ekran z bratkiem". 17.45 „Zrób to sam". 18.00 „Nasi daleko i blisko". 18.25 „Muzyka krajów nadbałtyckich". 18.55 „Przypominamy, radzimy". 19.00 TV Kurier Lubelski. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr Kobra: F. Durbridge — „Melissa" odc. III. 21.15 „Lina" — rep. 21.45 „Przegląd muzyczny". 22.15 „Lektury współczesne". 22.25 Dziennik.

Piątek 18. XII.

9.00 „Wielkie burze" — film TV franc. („Szczęście małżeńskie"). 9.25 „Anioł błogosławionej śmierci" — film fab. czechosł. 10.55 Dla szkół: (kl VII) Wychowanie obywatelskie — „Wzorowy ekspedient". 11.25 Przerwa. 15.20 i 23.20 Politechnika TV I roku. Geometria wykreślna. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Pan Półka i spółka". 17.35 „Nie tylko dla pań". 18.00 „Za kierownicą". 18.30 „Gramy o telewizor" — teleturniej. 18.50 TV Kurier Mazowiecki. 19.05 „Kraj Białego Półksiężyca" — rep. cz. III. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Wielkie burze" — film TV franc. („Szczęście małżeńskie"). 20.30 „Kraj". 21.10 Teatr TV: E. Rostand — „Cyrano de Bergerac". 23.00 Dziennik.

Sobota 19.XII.

9.55 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Nasi sąsiedzi". 10.25 „Jestem niewinny" — film fab. ameryk. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Wychowanie obywatelskie — „Kawaler Sztandaru Pracy". 12.25 Przerwa. 12.45 Dla szkół: (kl. VII) Geografia — „Od Quebeck'u do Vancouveru". 13.15 Przerwa. 15.05 Program dnia. 15.10 TV Kurs Rolniczy: „Odchów jałowizny przy remoncie stada". 15.45 Informacja dla służby rolnej. 15.55 Program tygodnia. 16.15 „Oferty". 16.30 Dziennik. 16.45 Dla młodych widzów: „Konkurs 5 milionów". 17.45 „Spotkania z przyrodą". 18.10 „Piosenki Stanisława Pożłakowa". 18.35 „Pegaz". 19.20 Dobranoc". 19.30 Monitor. 20.20 Kino Interesujących Filmów: „Jestem niewinny" — film fab. ameryk. 21.50 Dziennik. 22.10 „Przeboje z Moskwy" — program rozr. 22.55 „Podróże, podróże...".

Piątek, 11 grudnia

8.05 Nowiny. 8.15 Dla dzieci. 8.40 Film fab. 10.20 W salach Akademii Sztuki. 14.30 Program dnia. 14.35 Nowiny. 14.45 Spektakl TV dla dzieci. 16.00 Koncert uczniów. 16.50 TV teatr miniatur. 17.30 Czas. 18.00 Hokej. Szwecja — Czechosłowacja. 20.15 Koncert. 21.25 Nowiny.

Sobota, 12 grudnia

8.00 Dla dzieci. 8.30 Szkatułka muzyczna. 8.45 Przegląd międzynarodowy. 9.00 Turniej muzyczny. 10.00 Jutro — wybory do sądów ludowych BSRR. 10.15 Film animowany dla dzieci. 11.00 Spotkania robocze. 11.30 Uniwersytet ludowy. 13.00 Film dokument. 13.50 TV szkoła mechanizacji rolnictwa. 14.25 W świecie zwierząt. 15.25 Poszukiwania. 16.00 Nowiny. 16.05 Kompozytor M. Bogusławski. 17.00 Spektakl TV. 18.30 Czas. 19.00 Noce trwogi w Samarze. Seryjny film TV. I seria. 20.40 Koncert. 21.15 Nowiny.

Niedziele, 13 grudnia

8.00 Kalendarz TV. 8.30 Zdrowie. 9.05 Film animowany dla dzieci. 9.15 W świecie obrazów. 10.00 Dla uczniów. 12.00 Dla wsi. 12.25 Spotkania muzyczne. 13.00 Dla żołnierzy. 13.30 Transmisja sportowa. 14.15 Kroki pięciolatki. 14.30 Klub filmowy. 15.30 Włodarze bez masek. 16.00 Hokej. Szwecja — ZSRR. 18.30 Czas. 19.00 Noce trwogi w Samarze. II seria. 20.10 Przy płomyku.

РЭПЕРТУАРНАЯ ПАДБОРКА

ВЕЧАРАМ ПАГОДНЫМ
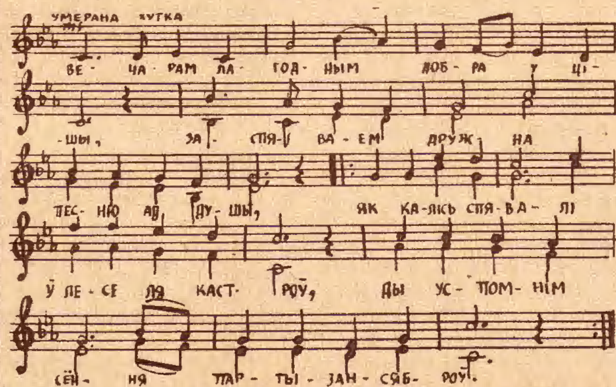
Сл. і муз. А. Шыдлоўскага
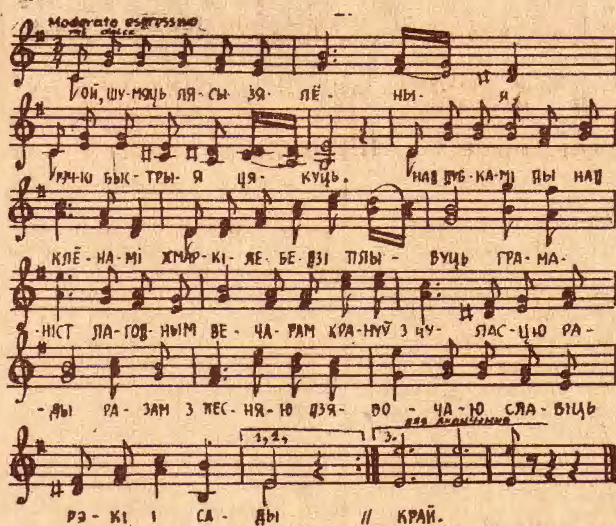
Вечарам пагодным добра у цішы,
Заспяваем дружна песню ад душы,
Як калісь спявалі ў лесе ля кастроў,
Ды успомнім сёння партызан-сяброў. (2 разы)

Помнім, як напалі ворагі на нас,
Гэта быў трывожны і рашучы час, —
У агні палалі вёскі, гарады,
Закрывалі хмары край наш малады. (2 разы)

Падняліся хвалі гневу па зямлі,
За краіну людзі смела ў бой пайшлі,
І прыйшла расплата ворагу за кроў:
Нам жадаў ён смерці — сам яе знайшоў. (2 разы)

Адгрымела бура, скончана вайна,
Над краінай нашай зноў стаіць вясна,
Дзе ні глянеш, праца вольная кіпіць,
І народ наш волат смела ўдаль глядзіць. (2 разы)

ОЙ, ШУМЯЦЬ ЛЯСЫ ЗЯЛЁНЫЯ

Музыка Ю. Семянякі,
Словы А. Сіткоўскага

Ой, шумяць лясы зялёныя,
Рэчкі быстрыя цякуць.
Над дубкамі ды над клёнамі
Хмаркі-лебедзі плывуць.
Гарманіст пагодным вечарам
Крануў з чуласцю рады —
Разам з песняю дзявочаю
Славіць рэкі і сады.

Дні ўжо з грознымі вятрыскамі
Больш не страшны вам, палі,
Збажына паклоны нізкія
Б'е лясам аж да зямлі.
Ад вады нясе прахладаю,
Пахнуць мёдам вецяркі,
І святло паміж прысадамі
Льюць электраагенькі.

Ой, шумяць лясы зялёныя,
Рэчкі быстрыя цякуць.
Над дубкамі ды над клёнамі
Хмаркі-лебедзі плывуць.

Ты расці, красуй над нівамі,
Малады цяністы гай,
Ты расці, красуй, шчаслівы мой
Неабсяжны мірны край.

СОНЦА ЗАЙШЛО ЗА ЦЁМНЫ ЛЯСОК
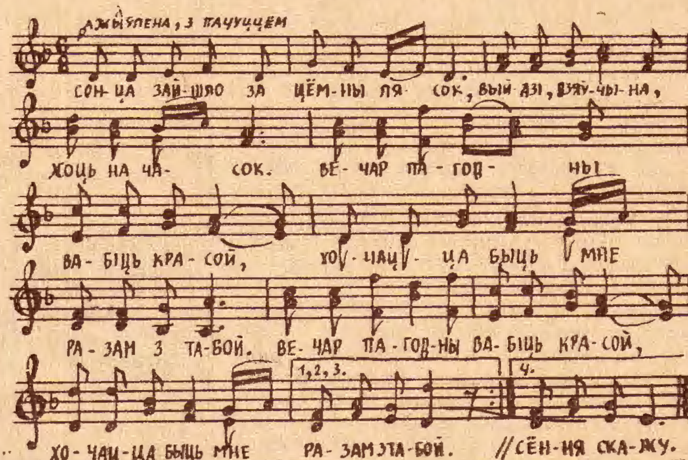
Сл. і мел. А. Шыдлоўскага

Сонца зайшло за цёмны лясок,
Выйдзі, дзяўчына, хоць на часок.
Вечар пагодны вабіць красой,
Хочацца быць мне разам з табой.

Глянь, як прыгожа, ўсюды вясна!
Дзіўнай красой чаруе яна.
Як жа прыемна, радасна жыць,
Сэрца так прагне шчыра любіць.

Тонуць у белым цвеце сады,
Шэпчуць бярозы, шэпчуць дубы.
Чуеш, пяе ў гаі салавей?
Выйдзі, галубка, выйдзі хутчэй.

Сядзем дзе ціха ліпы шумяць,
Песні аб шчасці будзем спяваць.
Выйдзі, дзяўчына, выйдзі, прашу,
Ўсё, што на сэрцы, сёння скажу.

ВЕЧАРКОМ ЗА РЭЧКАЮ . . .
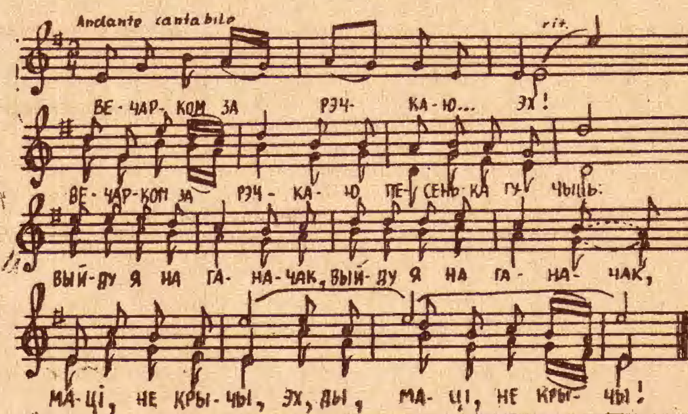
БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Вечарком за рэчкаю... Эх!
Вечарком за рэчкаю
Песенька тучыць.
Выйду я на ганачак, (2)
Маці, не крычы,
Эх, ды, маці, не крычы!

Мілага, прыгожага... Эх!
Мілага, прыгожага
Ўспамінаю я,
Пра яго і складзена (2)
Песенька мая,
Эх, ды песенька мая.

Дзяўчыну не кіне ён... Эх!
Дзяўчыну не кіне ён,
Хоць і сам не тут:
Ён паехаў восенню (2)
Ў горад, у інстытут,
Эх, ды горад, ў інстытут.

А учора з горада... Эх!
А учора з горада
Ліст ён мне прыслаў,
Што пры развітанні (2)
Мілай абяцаў,
Эх, ды мілай абяцаў.

◆ РУЧНІКІ ◆

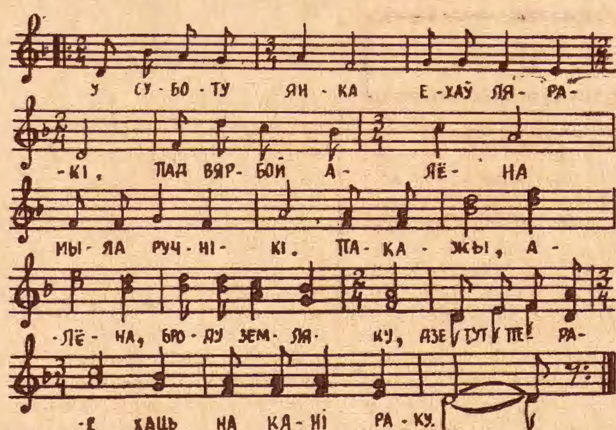
Сл. В. Вярбы, муз. М. Пятрэнкі

У суботу Янка ехаў ля ракі,
Пад вярбой Алёна мыла ручнікі,
— Пакажы, Алёна, броду земляку,
Дзе тут пераехаць на кані раку.

— Адчапіся, хлопец, едзь абы куды,
Не муці мне толькі чыстае вады.
У маркоце Янка галавой панік.
Упусціла Лена беленькі ручнік.

— Янка, мой саколік, памажы хутчэй,
Бо плывуць знікаюць ручнікі з вачэй.
— Любая Алёна, я вады баюсь,
Пацалуй спачатку, бо я утаплюсь.

Супыніўся гнеды пад вярбой густой,
Цалавала Лена Янку над вадой,
Стала ціха, ціха на ўсёй зямлі,
Па рацэ далёка ручнікі плылі.

◆ ЦІХІ ВЕЧАР ◆

Музыка Г. Вагнера
словы А. Русака

Ціхі вечар у сузор'і
Над сялом плыве,
Засвяціліся агнямі
Росы на траве.
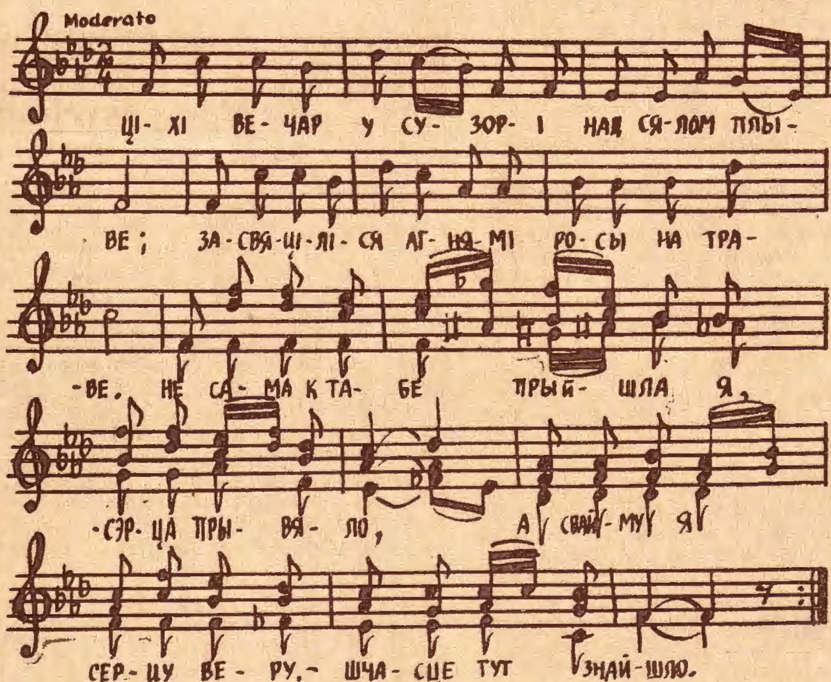
Не сама к табе прыйшла я, —
Сэрца прывяло,
А сваймý я сэрцу веру, —
Шчасце тут знайшло.

Не пытайся аб каханні,
Бо не адкажу,
Толькі знаю, што адна я
Без цябе тужу.

Толькі знаю, што пазнала
Радасць я з табой,
Толькі знаю, што адзіны
Ты любімы мой.

Заўтра мы насустрач сонцу
Выйдзем у палі,
Дзе красою веснавою
Нівы расцвілі.

А сягоння ясны месяц
Выплыў за сяло,
Не сама к табе прыйшла я, —
Сэрца прывяло.

ОЙ, РЭЧАНЬКА, РЭЧАНЬКА
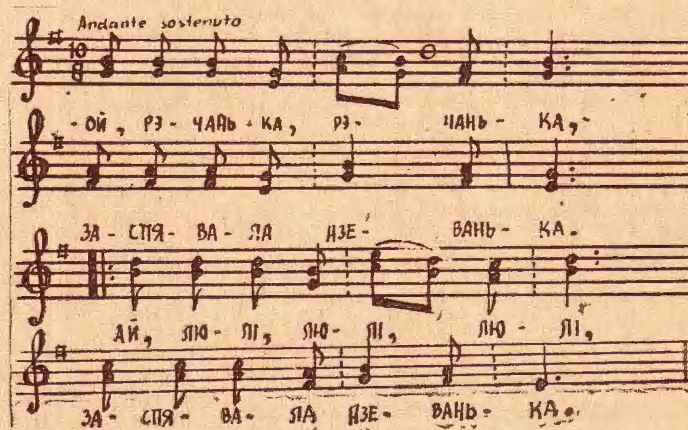
— Ой, рэчанька, рэчанька, —
Заспявала дзеванька.
Ай, люлі, люлі, люлі,
Заспявала дзеванька. (2)

А таму, што малада,
Вішняй расцвіла ў садах.
Ай, люлі, люлі, люлі,
Вішняй расцвіла ў садах. (2)

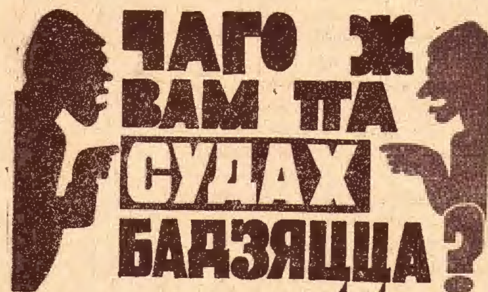
А таму, што ўсюды май, —
Адказаў ёй рэхам гай,
Ай, люлі, люлі, люлі,
Адказаў ёй рэхам гай. (2)

А таму, што русы косы,
Буйна высыпалі росы.
Ай, люлі, люлі, люлі,
Буйна высыпалі росы. (2)

А таму, што вочы сіні,
Пакахаў яе хлапчына,
Ай, люлі, люлі, люлі,
Пакахаў яе хлапчына. (2)

Пачатак на стар. 1

Вось у чым прычына! Ці гэтага ўжо хапіла, каб Тацяна Тышка, як кажуць, вельмі бойкая жанчына, адразу кінулася на сваю суседку? Што ж, паслухайма і яе:

„На весну г.г. Кацярына Шульжык не дазволіла нам выгнаць каровы. Калі 8 мая 1970 года я выбірала бульбу з копцаў, яна якраз тудою праходзіла і, спыніўшыся ля мяне, адазвалася: „Што к...а, ці толькі я адна не дазваляю табе выганяць карову?" А пасля ўдарыла мяне кіем па плячах, дык я вырвала ёй гэты кій і яе таксама ўдарыла..."

Сказана гэта даволі далікатна. Сямяціцкі лекар, які выставіў Кацярыне Шульжык пасведчанне, сцвердзіў сляды пабояў на галаве і на левай далоні, а пабочная асоба, жыхар Вычулак, Аляксей Пытэль, гаварыў перад судом:

„Я тады знаходзіўся на вуліцы ў Вычулках, можа 100 метраў ад хат абвінавачаных. Найперш пачуў я крык дзвюх жанчын, якія сварыліся. Адна другую абзывала зневажальнымі словамі. Паглядзеўшы ў гэты бок, я ўбачыў Кацярыну Шульжык, якая ўцякала вясковай вуліцай, а зараз за ёю бегла Тацяна Тышка і біла яе кіем па галаве. Кацярына Шульжык упала на зямлю. Абвінавачаная пакінула тады яе, а сама павярнулася да свайго дому. Калі Шульжык устала і шла далей, тады пачуў я голас Міхася Тышкі, які крычаў да сваёй маці: „Мама, дай яшчэ той старой к...е". Тады Тацяна Тышка вярнулася да Кацярыны Шульжык і зноў біла яе кіем, на гэты раз па руцэ".

Проста не хочацца ўсяго гэтага перапісваць і паўтараць. І дзіўна, што сталыя ўжо людзі не сароміліся публічна перад судом, перад чужымі людзьмі, абзываць сябе ўзаемна гадкімі словамі і з нейкім задавальненнем абкідацца смярдзючым балотам.

То ж і Шульжыкі і Тышкі выгадавалі ўжо свае дзеці, маюць забяспечаную старасць. Дык за што, здавалася б, ім змагацца, за што помсты шукаць?

Суддзя Э. Падгорскі, які адначасова з'яўляецца старшынёю павятовага суда ў Сямяціччах, гаворыць:

— У нас такіх спраў на пуды. Вось пры вас была тут адна такая жанчына, якая хоча пазбыцца са сваёй хаты зяця з дачкой і іх дзецьмі.

Што ж, суд і ёсць на тое, каб разбіраўся ў людскіх справах, каб бараніў і грамадзян, і дзяржаву перад злачынствам.

Шульжыкі і Тышкі сустрэліся другі раз перад судовым абліччам 21 кастрычніка 1970 года. Сямяціцкі суд знайшоў амаль што саламонавае выйсце іх справы: загадаў Тышкам перапрасіць Кацярыну Шульжык і вызначыў ім год часу на практычную пробу іх прымірэння, а дадаткова абавязаў Тацяну і яе сына, Міхася Тышкаў, заплаціць па 300 злотых ад кожнага на фонд Польскага камітэта грамадскай дапамогі.

Гэты прыгавор выдаўся Шульжыкам вельмі лагодны. Іх пачуццё справядлівасці не атрымала дзяржаўнага пацвярджэння. Дык рашылі адклікацца да ваяводскага суда.

І зноў многім людзям прыдзецца траціць час, нервы і грошы, зноў з аднаго і другога боку паплывуць вульгарныя воклікі.

Людзі, чаго ж вам па судах бадзяцца! Навошта паглыбляць узаемную варожасць?

Гэтыя ж справы можна паспяхова ўладзіць у сябе на месцы, у вёсцы, у грамадзе, пры дапамозе, скажам, палюбоўных грамадскіх судоў, якія існуюць пры грамадскіх камітэтах Фронта адзінства народа. А калі іх няма, дык трэба як мага хутчэй стварыць такія грамадскія суды.

Праўда і справядлівасць толькі тады маюць поўныя ўмовы для развіцця, калі сярод людзей існуе згода, узаемнае разуменне і давер.

ВІКТАР РУДЧЫК

ГАЛЯ НЕ НАПІСАЛА ЎСЯЕ ПРАЎДЫ

Я пазнаёмілася з пісьмом Галі; якая мае даволі вялікія клопаты ў школе. Як вынікае з пісьма, у першым класе вучылася яна нядрэнна. Па невядомых прычынах у другім класе раптоўна пачала яна атрымліваць двойкі.

Я таксама перажыла падобную трагедыю. У справе Галі магу сказаць, што сталася гэта, відаць, таму, што дзяўчына ў першым класе ліцэя была іншая. Паходзіць яна з вёскі. Прыйшла ў горад, і першы год яна толькі прывыкала да гарадскога, іншага жыцця. Напэўна, не была яна такая адважная, як цяпер. Напэўна, не ведала яшчэ столькі знаёмых, як зараз. Падазраю, што не напісала яна ўсяе праўды.

Думаю, што Галя пазнала нейкага хлопца, а праз яго і іншых. Ад гэтага, па-мойму, і пачалася трагедыя. Тое, што чытае яна многа кніжак, не паможа Галі паправіць двоек.

Мне здаецца, што Галя павінна змяніць сваё асяроддзе і вызваліцца з-пад яго ўплываў. Павінна яна папрасіць кіраўніка інтэрната, каб дапамог ёй перайсці ў іншую «залу», дзе б сяброўкі маглі Галі дапамагаць у навуцы і не толькі. Павінна яна пазрываць усе знаёмасці ў горадзе. Веру, будзе ёй цяжка, але толькі гэта яе выратуе.

Дарагая рэдакцыя, гэтыя рады, якія я напісала, служылі калісьці і мне. Была я ў зусім падобным становішчы. Я веру, што калі Галя паступіць так, як паступіла я, будзе хацецца ёй жыць і будзе больш асцярожная з некаторымі «сябрамі» з горада.

Валя з Гайнаўкі

А вось што піша вучаніца з агульнаадукацыйнага ліцэя № 10 у Гайнаўцы Мар'я Казлоўская:

Дарагая Галя!

Прачытаўшы тваё пісьмо, прыйшлі мне на думку розныя пытанні. Адчуваеш сябе пакрыўджанай (мо лёсам?) і шукаеш выйсця, чакаеш дапамогі.

Але падумай, ці ты шчыра і ўсё апісала ў пісьме? Ці ты прадумала свае планы на будучыню, паступаючы ў агульнаадукацыйны ліцэй? Ці маючы такія клопаты, аб якіх пішаш у пісьме, ты звярталася з просьбай дапамагчы да праўлення класнага або школьнага самакіравання або проста да сяброў і сяброўак?

Прадумай усё добра. Мне здаецца, што ты мела нейкі «жыццёвы пералом» перад тым, як апусцілася ў навуцы. Можа дрэнны ўплыў сяброўак?

Мне здаецца, што няма чаго заламвацца. Напэўна, знойдуцца такія, якія захочуць табе дапамагчы, толькі трэба іх папрасіць.

Галя! Усё можна яшчэ пачаць нанава. Нельга так адразу адмаўляцца ад усяго і ўсіх. Калі табе раз не ўдасца, паспрабуй яшчэ раз.

З прывітаннем добразычлівая да цябе Марыся Казлоўская

Вышэй публікуем два лісты, напісаныя вельмі спакойна. Хаця Валя спасылаецца на свае перажыванні, падобныя да Галіных, то ўсё ж пра іх нам не піша. А нам здаецца, што шчыры расказ Валі аб яе перажываннях, ды як яна з гэтага выйшла, мог бы ў многім дапамагчы Галі.

Пісьмо Марысі кароткае, шчырае. Марыся проста не бачыць праблем у такім святле, як Галя.

Нас цікавяць таксама выказванні вучняў і не толькі вучняў аб падобных справах у вашых асяроддзях. Яны, напэўна, не такія простыя, але ж вы сустракаецеся з імі ў штодзённым жыцці. Немалая ў гэтым роля маладзёжных арганізацый, добрых вашых сяброў, настаўнікаў. Пішыце аб іх, чакаем.

На тэрыторыі ГРН Рафалоўка, Беластоцкага павета, знаходзіцца 11 вёсак, 669 гаспадарак і 2381 жыхароў. Адміністрацыйна ГРН займае абшар 9251 гектараў. Зямельныя ўгоддзі займаюць 2798 га, лугі і пасбішчы — 1359 га, збожжавыя культуры 1562 га, акаповыя — 482 га і кармавыя (пастэўныя) 289 га.

Сяляне ўсё больш пачалі прымяняць штучных угнаенняў: і так калі ў 1968 годзе на 1 гектар высявалі 48 кілаграмаў НПК у чыстым складзе, дык у 1970 годзе 85 кілаграмаў НПК. У сувязі з тым значна павысіліся ўраджаі: чатыры асноўныя збожжавыя культуры далі 22,7 цэнтнераў з 1 гектара, а бульбы — 172 цэнтнеры. У сувязі з загаспадараннем лугоў і сенажацяў павысілася колькасць быдла на 100 га зямельных угоддзяў і складае яна лік 396 штук. На кожныя 100 гектараў прыпадае тут па 49 штук свіней.

У 1969 годзе сяляне рафалоўскай грамады прадалі дзяржаве 212 тон мяса і 472 тоны збожжа. Толькі за тры кварталы 1970 года прадана 992 000 літраў малака, што складае лік на 10 працэнтаў больш ў параўнанні з аналагічным перыядам у мінулым годзе.

Сяляне штогод поўнасцю выконваюць свой план кантрактацыі збожжа. План гэты складае больш 400 гектараў зямельных угоддзяў.

У грамадзе дзейнічае 6 сельскагаспадарчых гурткоў, якія згуртоўваюць 930 членаў, і адна МБМ. Машынны парк МБМ і сельгасгурткоў акрэсліваецца вартасцю 5.071.000 злотых. Міжгуртковая машынная база загаспадарвае зямельныя ўгоддзі ПФЗ, прадукуе будаўляныя матэрыялы, вядзе ўслуговую дзейнасць для паасобных гаспадарак.

Гаспадары з грамады Рафалоўка да 1975 года пастанавілі атрымаць па 25 цэнтнераў з 1 гэктара 4-ох асноўных збожжавых культур, павялічыць колькасць высявання мінеральных угнаенняў да 175 кг НПК у чыстым складзе на 1 гектар і павялічыць колькасць пагалоўя быдла да 42 штук і свіней да 55 штук на 100 га зямельных угоддзяў.

Янка Цялушэцкі

ДЭВІЗ ВУЧОНАГА ГАСПАДАРА

Паводле доследаў Інстытута кніжкі і чытальніцтва Нацыянальнай бібліятэкі, а таксама ваяводскіх бібліятэк у Беластоку, Кельцах, Лодзі, Любліне, аблічана, што сельскагаспадарчыя кніжкі чытае тут не больш 10 працэнтаў гаспадароў. Статыстычны гаспадар выдаў у мінулым годзе на пакупку сельскагаспадарчых кніжак каля 1 зл 60 гр.

Найбольш выдаюць на пакупку сельскагаспадарчай літаратуры гаспадары ў ваяводствах: Катавіцкім, Пазнанскім, Вроцлаўскім і Шчэцінскім. Найменш у ваяводствах: Жэшоўскім, Келецкім, Люблінскім, Кашалінскім. Якое шчасце, што Беластоцкага ваяводства няма сярод тых найгоршых. Але Беластоцкае ваяводства знаходзіцца сярод горшых па чытальніцтву сельскагаспадарчых і вясковых газет. Разам з Беластоцкім тут называем Лодзінскае, Люблінскае, Жэшоўскае.

Кніжкі і газеты — гэта, вядома, найбольшая крыніца ўсялякіх ведаў, таксама па сельскай гаспадарцы. Не будзе ніколі ў цяперашні час добрым гаспадаром той, хто не будзе звычайна вучыцца і чытаць, таксама пра гаспадарку, ды як найлепш яе весці.

Разумнейшыя даўно ўжо гэтую вачавідную праўду зразумелі, але сумным фактам, асабліва частым у вёсках, з'яўляецца яшчэ ігнарацыя сельскагаспадарчай навукі і чытальніцтва, розных форм навучання, зразумела, пры дапамозе кніжкі, бо з неба ж розум і веды не ўпадуць.

З кніжкай рабіць кожны свой жыццёвы крок — вось дэвіз кожнага сучаснага польскага гаспадара, вучонага гаспадара, вартаснага грамадзяніна. (вл))

ЧЫТАЙЦЕ і РАСПАЎСЮДЖВАЙЦЕ „НІВУ"!

НЕКАТОРЫЯ ФАКТЫ З ФАЛЬВАРКАЎ ТЫЛЬВІЦКІХ

У грамадзе Фальваркі Тыльвіцкія (Беластоцкі павет) пражывае 1878 жыхароў у 8 вёсках. Усіх гаспадарак 512. На тэрыторыі грамады знаходзіцца 3028 га зямельных угоддзяў, 1131 га сенажацяў і лугоў і 869 га лесу.

Сяляне абсяваюць 956 га азімінай, 856 га ярыною і 543 га бульбай і буракамі.

Асноўныя збожжавыя культуры далі ўраджай у сярэднім 17 цэнтнераў з 1 гектара, бульбы — 165 цэнтнераў з 1 га, сена — 44 цэнтнеры з 1 га.

Сяляне прадалі дзяржаве 277 тон збожжа, 1500 штук хатняй жывёлы і 1 953 000 літраў малака.

Усё больш і больш высейваецца мінеральных угнаенняў. Калі ў 1968 годзе на 1 гектар было высеяна 40 кілаграмаў НПК у чыстым складзе, дык у 1970 годзе колькасць іх узрасла да 63,5 кілаграмаў.

У грамадзе дзейнічае 6 сельскагаспадарчых гурткоў з 210 членамі. Вядучым гуртком з'яўляецца гурток у вёсцы Тапаляны. Да яго прылучыўся сельгасгурток з Патокі.

Я. Ц.

СТРАХІ

Яшчэ гадоў дваццаць таму назад размовы аб страхах належалі да пастаяннага рэпертуару зімовых вечарынак. Можна было б нават сказаць, што „страхі" былі своеасаблівым народным літаратурным жанрам. Розніўся ён тым ад казак, што аб страхах расказвалася зусім сур'ёзна — як аб здарэннях, якія здарыліся расказчыку, яго суседу, сваяку, знаёмаму, камусьці з суседняй вёскі і г.д. Слухачы ў асноўным верылі ў страхі. Толькі некаторыя з сярод найбольш скептычных мужчын сумняваліся.

У марозны зімовы вечар у хаце было цёпла і ўтульна. У такі вечар, калі за акном стагнала снежная завея, людзі, што сабраліся ў хаце, з асаблівай асалодаю слухалі страшныя апавяданні аб тым, што калісьці здарылася з тым ці іншым жыхаром іх вёскі ў шчырым, бязлюдным полі. Апавяданні пра страхі згуртоўвалі людзей, узмацнялі іх пачуццё бяспекі ў супольнасці і пачуццё бязраднасці ў адзіноцтве.

Зараз пра страхі расказваюць мала і мала ёсць слухачоў, якія б у такія расказы верылі. Уваход тэхнікі ў вясковае жыццё, панаванне чалавека над прыродаю, — усё гэта стварае новы тып рэакцыі чалавека на з'явы акружаючага свету. Рэакцыі гэтыя маюць тэхнічна-рацыянальны характар, а не, як раней — магічна-іррацыянальны.

Дзіўная аднак рэч, што заняпад веры ў страхі ў вясковым асяроддзі не абазначае заняпаду гэтай веры ўвогуле. У свеце надалей выходзіць з друку вялікая колькасць літаратуры, у якой зусім усур'ёз расказваецца аб розных страхах, чарадзействах і г.д., а таксама літаратуры, у якой гэтыя інфармацыі аб страхах паддаюцца рознага тыпу аналізам.

Чытачы, мабыць, не ведаюць, што ўжо каля ста гадоў існуе галіна ведаў, якая займаецца навуковым даследаваннем інфармацый аб страхах і падобных незвычайных з'явах. Навуку гэтую называюць парапсіхалогіяй. Да вайны ў Польшчы друкавалася вялікая колькасць літаратуры з гэтай галіны. Была гэта найчасцей літаратура псеўданавуковая, вельмі нізкай вартасці, даючая чытачу найчасцей фальшывыя інфармацыі. Пасля вайны друкаванне кніжак з галіны парапсіхалогіі зусім устрымана. І толькі нядаўна паявілася першая пасляваенная кніжка з гэтай галіны. Гэта кніжка Ц. Гансля: Зверхпачуццёвае назіранне (C. Hansel: Spostrzeganie pozazmysłowe).

Аўтар кніжкі паддае надзвычай падрабязнай навуковай крытыцы такія з'явы парапсіхалогіі, як чытанне на адлегласць чужых думак (тэлепатыя), умеласць атрымання інфармацый без карыстання якім-небудзь з вядомых пачуццяў (празорлівасць), веды аб будучых падзеях (прароцтва), магчымасць уплыву на фізічныя прадметы праз адно толькі думанне пра іх (псіхакінэза). У апошніх раздзелах кніжкі аўтар расказвае аб спірытызме (практыкі, мэтай якіх было навязанне кантакту з „духамі») і медыюмізме (выклікание «духаў" рознымі асобамі).

З кніжкі даведваемся аб усёй гісторыі парапсіхалогіі. Аб праблемах гэтых напісана многа тамоў, сабрана тысячыданясенняў аб страхах, духах, аб чытанні чужых думак і іншых дзіўных з'явах. Аўтар кніжкі імкнецца разгледзець усё гэтае і вырашыць асноўную, дагэтуль не вырашаную праблему — ці тэлепатыя і іншыя незвычайныя з'явы, у якія ад тысячы гадоў верыць народ, існуюць у сапраўднасці, ці толькі ва ўяўленнях людзей?

Вывад кніжкі Гансля наступны: нягледзячы на стагадовыя амаль намаганні многіх вучоных і аматараў парапсіхалогіі, праблема існавання гэтых з'яў надалей не высветлена. Аўтар лічыць, што надалей няма рашаючага до-

ЛЕНІН—ВАЧЫМА ВІЛЯНОЎСКІХ ВУЧНЯЎ

Ініцыятыва была добрая: конкурс на сценгазету пра Леніна. Удзельнікі: школы і гурткі БГКТ.

На конкурс прыслалі ў ГП у Беласток 8 сценгазет. І тут наша першая крытычная ўвага: мала!

Аж 5 сценгазет прыслаў адзін Сямяціцкі павет: пачатковая школа ў Вілянове — 2 сценгазеты, пачатковая школа ў Мілейчыцах — 1, пачатковая школа ў Вульцы Нурэцкай — 1, гурток БГКТ у Вілянове — 1. Сямяціцкі аддзел БГКТ, як бачым, заслужыў на пахвалу і асабліва вёска Вілянова, якая разам дала 3 сценгазеты.

Вялікі Гайнаўскі павет з вялікім спазненнем, пасля вызначанага тэрміну, прыслаў 3 сценгазеты: пачатковая школа ў Луцэ — 1, гурток БГКТ у Гайнаўцы — 2.

Бельскі аддзел БГКТ (а так яго хвалілі!), сакольскі, дуброўскі і мясцовы беластоцкі не ўключыліся ў конкурс увогуле. Гэта наступны вялікі мінус конкурсу. Не станем тут разважаць аб усіх прычынах гэтай з'явы. Галоўная з іх аднак ляжыць у абыякавасці многіх павятовых аддзелаў БГКТ. Аддзелы не распрапагандавалі конкурсу ў вёсках, школах і гуртках, і толькі гэтым трэба тлумачыць, што большасць з іх не прыняла ўдзелу ў конкурсе. Вілянова — гэта яскравы прыклад, што калі людзі працуюць у многіх галінах, дык папрацавалі і над сценгазетамі.

Цяпер пяройдзем да ацэнкі прысланых на конкурс сценгазет.

Першую ўзнагароду журы вельмі справядліва прызнала цікавай і арыгінальнай працы вучняў з пачатковай школы ў Вілянове. На нашым здымку — першая злева. Фактура газеткі — саламяная мата. На ёй наклеены вышытыя на салфетках партрэты Леніна ў розных позах. Вышытыя рукамі віляноўскіх вучняў партрэты Леніна не затрацілі абсалютна падабенства. Як выкарыстанне саламянай маты, так і вышыўкі навязваюць да народнай традыцыі і Леніна, як заўсёды жывога, паказваюць праз гэтую традыцыю. Асабліва лічу, што як задума, так і выкананне віляноўскай школьнай сценгазеты заслугоўвае на найбольшае прызнанне.

Другую ўзнагароду атрымала школа ў Мілейчыцах (іх газета другая злева на нашым здымку). Цікавая праца, хоць па арыгінальнасці далёка за першай. Выканана на брыстолі звычайнай тэхнікай малявання.

Трэцюю ўзнагароду атрымала школа ў Луцэ — ужо зусім звычайная праца, хоць выканана чыста і папраўна: здымкі наклеены на брыстоль.

Трыма гэтымі ўзнагародамі прыбраны клуб БГКТ на вуліцы Варшаўскай у Беластоку. Прыходзяць сюды людзі, глядзяць экспанаваныя газеты, параўноўваюць. Газетка з віляноўскай школы вучыць напэўна аднаму: як можна, хочучы, цікава перадаваць розны змест і як можна цікава працаваць.

(вл)

Фота: Цаф — Сянько

Беларусіяна

САВЕЦКАЯ ПАЭЗІЯ Ў ЛЮБЛІНСКАЙ «КАМЭНЕ»

На старонках 23-га нумара ад 8 лістапада 1970 года люблінскага грамадска-культурнага часопіса *«Камэна»* знаходзім падборку вершаў савецкіх паэтаў: Георгія Пятнікава, Паўла Тычыны, Аванеса Шыраза, Кайсына Куліева, Набі Хазры і Навеллы Матвеевай.

Вершы выбраў і пераклаў на польскую мову вядомы люблінскі пісьменнік Казімеж Анджэй Яворскі.

Сярод твораў, перакладзеных К. А. Яворскім і змешчаных у гэтым жа нумары «Камэны», ёсць таксама верш беларускага паэта Язэпа ПУШЧЫ — *«Еўрапейскім паэтам»*. Гэта мастацкі заклік беларускага паэта да сяброў па пяру ў заходняй і ўсходняй Еўропе. Напісаў яго паэт яшчэ ў даваенны час. У ім гучыць высокародная любоў да роднага краю, да яго прыроды, да суайчыннікаў і народных песняў. Ён хацеў бы, каб іншыя — замежныя — паэты таксама пісалі пра Беларусь, пра яе прыгажосць.

Верш «Еўрапейскім паэтам» К. А. Яворскі пераклаў ужо даўно. Ён быў упершыню надрукаваны ў апошнім даваенным нумары львоўскага часопіса «Сігналы».

(вр)

казу на існаванне адной толькі тэлепатыі, не гаворачы аб іншых гэтага тыпу з'явах — хаця сабрана на гэтую тэму мноства сцісла навуковага матэрыялу.

Трэба аднак сказаць, што Гансель ставіць надзвычай высокія патрабаванні ў адносінах да доказаў на існаванне тэлепатыі і іншых гэтага роду з'яў. Так, напрыклад, у доследах сабраны довады на існаванне прарочага прадбачвання, прычым магчымасць выпадковага іх узнікнення была надзвычай малая — як 1 да 10^{35}. У іншых доследах над тэлепатыяй магчымасць выпадковасці была яшчэ меншай — 1 да 10^{70}. Толькі той, што меў дачыненне з матэматыкай, арыентуецца ў велічыні гэтых лікаў, на якія няма нават названня. Нягледзячы на неймаверна малую магчымасць выпадковага ўзнікнення вынікаў эксперыментаў, пацвярджаўшых тэлепатыю і прарочыя веды, Гансель не выключае аднак магчымасці выпадковасці і не лічыць гэтых эксперыментаў рашаючымі. Патрабуе ён абсалютна пэўных доказаў, не дапускаючых і ценя сумненняў.

Такім чынам, традыцыйную, наіўную веру ў духаў і страхаў паддалі надзвычай дакладнаму і скептычнаму аналізу вучоных, перад якім цяжка ёй будзе абараніцца.

У. Паўлючук

МІЖШКОЛЬНЫ КОНКУРС „БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ–71"

ПРАВІЛЫ КОНКУРСУ.

1. Арганізатарамі конкурсу з'яўляюцца: Куратoрыя Беластоцкай школьнай акругі, Акружны метадычны цэнтр, Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства і рэдакцыя «Нівы».

2. Мэты конкурсу:
знаходзіць і папулярызаваць сярод школьнай моладзі найбольш каштоўныя беларускія песні;
паказваць прыгажосць беларускіх песень;
будзіць цікавасць да рэгіянальнай творчасці;
вылучаць здольную школьную моладзь;
прывучаць школьную моладзь да самастойнай працы над песняй і да публічных выступленняў;
шырока ўводзіць у рэпертуар школьных мастацкіх калектываў беларускія песні.

3. Конкурс з'яўляецца культурным мерапрыемствам, якое мае ідэйна-выхаваўчае значэнне і ахоплівае школьную моладзь ад V-га класа пачатковай школы да IV класа ліцэя.

4. У конкурсе можа прыняць удзел моладзь не толькі са школ з беларускай мовай выкладання, але і моладзь з усіх іншых школ.

5. У конкурсе могуць прымаць удзел салісты, дуэты, трыё і квартэты.

6. Конкурс мае тры ступені:
школьныя элімінацыі;
павятовыя элімінацыі;
цэнтральныя элімінацыі.

7. Колькасць удзельнікаў школьных элімінацый з'яўляецца неабмежаванай, у павятовых жа элімінацыях прымаюць удзел тыя, хто заняў першыя месцы ў кожнай катэгорыі (салісты, дуэты, трыё і квартэты) школьных элімінацый, а ў цэнтральных элімінацыях — тры найлепшыя салісты, два найлепшыя дуэты, два трыё і два квартэты павятовых элімінацый. Элімінацыі ўсіх ступеняў павінны мець характар урачыстых мерапрыемстваў, з удзелам публікі.

8. Кожны ўдзельнік абавязаны падрыхтаваць дзве песні на беларускай мове.

9. Школьныя элімінацыі неабходна правесці да канца студзеня 1971 года,
павятовыя элімінацыі — да канца лютага 1971 года:
цэнтральныя элімінацыі — да канца сакавіка 1971 года.

10 Для ацэнкі вынікаў кожных элімінацый ствараецца журы (3—7 асоб), якое зробіць ацэнку паводле наступных крытэрыяў:
а) за падборку рэпертуару — ад 1 да 10 пунктаў;
б) за інтэрпрэтацыю — **ад 1 да 10 пунктаў**;
в) за голас — ад 1 да 10 пунктаў;
г) за агульную артыстычную вартасць — ад 1 да 10 пунктаў.
Максімальная колькасць пунктаў 40.
Журы ацэньвае ўдзельнікаў элімінацый усіх ступеняў паводле катэгорый:
а) моладзь пачатковых школ
б) моладзь ліцэяў.

11) Школьныя элімінацыі кожная школа праводзіць уласнымі сіламі.

Кошты павятовых элімінацый, звязаныя з даездам моладзі, з узнагародамі, пакрываюць павятовыя аддзелы асветы. Высылаюць яны таксама ўдзельнікаў на цэнтральныя элімінацыі. Узнагароды прызначаюць удзельнікам павятовых і цэнтральных элімінацый усе вышэй названыя арганізатары конкурсу.

○ БІБЛІЯТЭЧКА „НІВЫ" ○ ЯНКА МАУР ○ ПАЛЕСКІЯ РАБІНЗОНЫ ○

Адрэж па лініі, назначанай пункцірам, зрабі дзіркі ў месцы, вызначаным кружкамі і нанізы старонкі на дроцік або шнурочак.

37.

— Прыйдзецца праз дзірку закалоць.

З жалем выканалі яны гэты непрыемны абавязак.

— Я думаю, не трэба нам цяпер далей ісці, — сказаў Мірон. — Адразу маем і вячэру, і пасудзіну.

Вярнуліся дадому. Нялёгка было выцягнуць чарапаху з яе панцыра, але вячэру на гэты раз хлопцы мелі выключную.

Пасудзіну таксама атрымалі добрую. Толькі крыху перашкаджаў ніжні, з чэрава, панцыр. Аднак Мірон лічыў, што гэта нават і лепш.

— Набіраць вады і піць не перашкаджае, а разам з гэтым маем міску з пакрыўкай.

— А ці нельга будзе ў ёй гатаваць ваду? — запытаўся Віктар. — Вельмі хочацца якога-небудзь чаю ці юшкі.

— Мусіць, нельга, бо яна і рагавая і павінна смаліцца. Пачакай! — Схамянуўся Мірон. — Мы ж можам мець чай, нават салодкі!

— Адкуль?

— Ды сок бярозавы!

— І як гэта нам раней у галаву не прыйшло! — пляснуў сябе па лобе Віктар. — Нават з бяросты можна было зрабіць пасудзіну для вады. Ах мы, дурныя!...

— Гэта ўжо такі закон чалавечага развіцця, — важна сказаў Мірон. — Спачатку ўся ўвага аддаецца на самыя галоўныя, першачарговыя патрэбы, а потым ужо чалавек можа падумаць пра іншае.

Сонца схапілася на захад.

— Пойдзем, паставім нанач нашу чарапаху, каб заўтра мець чай, — сказаў Мірон.

Пайшлі, выкалупалі ў бярозе дзірку. Але як падставіць сваю пасудзіну, калі яна з накрыўкай?

Мірон уціснуў у дзірку галінку, а другі канец прасунуў у чарапаху.

— Хоць і марудна пойдзе і прападзе частка соку, але да раніцы набярэцца, — сказаў ён.

Над галавой іх нехта ціхенька праляцеў і ўчапіўся за суседнюю бярозу.

— Што гэта такое? — здзівіўся Мірон. — Ні птушка, ні вавёрка. Здаецца, поўсць нейкага шызага колеру. Ну, спец, растлумач.

Жывёла нязграбна поркалася ў вілаваціне бярозы. Віктар прыгледзеўся.

— Гэта ляцяга, або лятучая вавёрка, сказаў ён нарэшце. — Хоць яна, як бачыш, і значна адрозніваецца ад вавёркі. Удзень яна звычайна сядзіць у сваім гняздзе.

— Колькі тут рознага звяр'я, якога нават і не ведаеш, — пацісну ў плячыма Мірон.

— Каб гэты дзікі кут не быў добрым прытулкам для звяроў, — сказаў Віктар, — тады і нам не прыйшлося б тут сядзець.

— Чаму так?

— Вельмі проста. Калі тут многа звяроў, значыць, рэдка бываюць людзі, значыць, дабрацца сюды цяжка... А таксама і выбрацца, — дадаў Віктар.

„Крэк-крэк!" — пачуўся недзе голас драча,

39.

— Ельніца, — адказаў Мірон. — Бачыш, іглы больш сціснутыя, а знізу во якія сінявата-белыя палоскі. Шышкі падобныя да яловых, але больш тупыя.

— Дык яны ж растуць у Сібіры! — здзівіўся Віктар.

— А вось, бачыш, ёсць і ў нас. А сібірская ельніца і росту меншага, і іглы і шышкі напалову меншыя.

Мірон быў задаволены, што выявіў столькі ведаў, але праз некаторы час ён апынуўся ў досыць непрыемным становішчы. Яны натрапілі на невялікае дрэва з нейкім дзіўным лісцем: не то хваёвыя іглы, не то звычайныя вузкія лісцікі. Дзве паловы ліста складалі нібы жалабок, а каля ліставой пазухі былі прычэпленыя шурпатыя галачкі.

— А гэта якое дрэва, хваёвае ці ліставое? — запытаўся Віктар, упэўнены, што Мірон ведае.

Мірон пачаў яго разглядаць, але не мог прыпомніць.

— Гэта, гэта... — мармытаў ён і напружваў памяць.

— Эх ты, спец! — насмешліва сказаў Віктар.

— Ціс! — выпаліў Мірон. — Ведаю! Паўднёвая расліна, але належыць да хваёвых. Лісце атрутнае. Само дрэва вельмі моцнае. Вось з чаго нам трэба было б зрабіць лук! Не ведаю, як тут, а ў іншых месцах ціс можа жыць дзве тысячы гадоў.

— Ого! — крыкнуў Віктар. — І заўсёды такі маленькі?

— У іншых месцах вырастае нішто сабе, але наогул дрэва невялікае. Тут яно вельмі рэдка сустракаецца; бывае яшчэ ў Белавежскай пушчы. А далей на ўсход няма...

— Малайчына! Вытрымаў экзамен! — пляснуў яго Віктар па плячы.

Праз некаторы час звярнулі ўвагу яшчэ на адно невялікае хваёвае дрэва з маленькімі зялёненькімі ігламі, якія раслі паасобнымі мяцёлкамі. Віктар зацікавіўся ім.

— Глянь. Здаецца, нібы іглы ўсе маладыя, толькі што пачынаюць расці.

— Так яно і ёсць. Гэта — лістоўніца. Яна на зіму скідае свае іглы.

— Якая яна нікчэмная!

— Яна любіць горную камяністую глебу. Але ў некаторых месцах і ў нас добра расце. Яе часта ў нас штучна разводзяць.

Потым Мірон спыніўся каля травы з зубчастым, складаным лісцем. На верхавіне сцябла парасонам сабраліся пучкі, гатовыя распусціцца ў кветкі.

— Раю заўважыць гэтую расліну, — са смехам сказаў Мірон, — табе яна можа спатрэбіцца.

— Чаму ж так мне?

— А вось, калі пачнеш гарачыцца занадта, дык зробім адвар кораня, каб супакоіць нервы. Гэта — валяр'ян.

— Глядзі, брат, каб табе не спатрэбілася, а я абыдуся, — адказаў Віктар.

— Каб назбіраць болей, то можна было б і скарыстаць. У аптэках ахвотна бяруць. Ды і наогул цяпер у нас усюды купляюць лекавыя расліны.

— У такім разе пачнём збіраць.

— Вось прыгледзімся спачатку, што яшчэ можна тут знайсці.

38.

— І ён тут! — здзівіўся Мірон. Да гэтага часу я чуў яго толькі ў жыцце.

— Гэта, мусіць, падарожны, — аўтарытэтна сказаў Віктар. — Відаць, толькі што прыйшоў з Афрыкі.

— Як гэта „прыйшоў” — здзівіўся Мірон.

— Ды прыпёр пехатою і ўсё.

— З Афрыкі?

— Але.

Мірон зарагатаў.

— Ты не рагачы, я кажу сур'ёзна. Сам у кнізе чытаў. Яны дрэнна лятаюць і не любяць ляцець. Таму і лічаць за лепшае ісці і тады толькі падымаюцца, калі на дарозе вада ці іншая перашкода.

Мірон павінен быў паверыць, але доўга яшчэ смяяўся з гэтага дзіўнага пешахода.

— Усё было б нішто, — казаў Віктар, калі яны палеглі ў сваёй будцы, — але накрыцца няма чым. Уначы халаднавата бывае.

— Затое тэта прымушае вылазіць і падтрымліваць агонь, — адказаў Мірон. — А іначай ён калі-небудзь можа і загаснуць.

IX

Салодкі чай. — Лекцыі Мірона. — Важная пані. Драпежнік на рыбалцы. — Арэна для бойкі. — І змяя спатрэбілася. — Байцы ў палоне.

Раніцою пайшлі па „чай”. Чарапашына была поўная, нават праз верх палілося. З якой прыемнасцю выпілі свежага салодкага соку!

— Адразу, здаецца, адчуў сябе мацней, — заўважыў Віктар.

— Яно так і павінна быць, — сказаў Мірон. — Тут ёсць цукар, які карыснейшы за мяса. Яго якраз і не хапала для нашых арганізмаў. Цукар падтрымлівае нервовую сістэму і асабліва карысны пры разумовай працы.

— Во! Гэта дарэчы! — перакруціўся на адной назе Віктар. — Я ўжо адчуваю сябе больш разумным і гатоў зараз жа распачаць культработу сярод тутэйшых жыхароў — зайцоў, вожыкаў, чарапах.

— Па тваёй балбатні не відаць, каб ты зрабіўся больш разумным, — упікнуў Мірон, але Віктар не пакрыўдзіўся.

Паставілі чарапашыну на месца і накіраваліся да сваёй рыбнай гаспадаркі. Дарога была знаёмая, ішла галоўным чынам уздоўж берага, звяроў тут хлопцы не чакалі, таму маглі больш увагі звярнуць на некаторыя цікавыя расліны, якіх да гэтага часу не заўважалі. Прыйшоў чарод Мірону паказаць свае веды.

Ужо праз сотню крокаў Віктар зацікавіўся высокай хвояй з шараватаю гладкай карою і шызымі ігламі.

— Што тэта такое? — запытаўся ён. — Здаецца, ні сасна, ні елка.

40.

І ён больш пільна пачаў прыглядацца навакол. Але не на кожным кроку растуць лекавыя расліны. Да таго ж было яшчэ рана, не ўсе расліны распусціліся як след, яшчэ менш цвілі.

Таму асабліва кінулася ў вочы, калі праз некаторы час яны заўважылі на спадзе, пад аховай дрэў, купку не то травы, не то кустоў з вялікімі прыгожымі залаціста-жоўтымі кветкамі. Падышоўшы бліжэй, хлопцы ўбачылі, што некаторыя сцяблы дасягаюць двух метраў вышыні. Лісце было прадаўгаватае, тоўстае, нібы тлустае. Ад кветак ішоў моцны пах. Усё гэта рабіла ўражанне, нібы расліна гэтая з'яўляецца тут нейкім госцем.

— А гэтая штука досыць цікавая! — прамовіў Віктар і пачаў кратаць кветкі і лісце. — Нібы нейкія там фікусы ці родадэндраны — ліха іх ведае, — што часам трымаюць у пакоях, у гаршках. Ды і пах такі, што можна адурэць.

Мірон жа, здавалася, глядзеў на расліну з нейкім хваляваннем.

— Так, — сказаў ён нарэшце. — Гэта азалія, або, як кажуць у народзе, „божае дрэўца”. Чытаў пра яе і нават дзівіўся, чаму гэта яе так паважаюць. Наш прафесар Адамаў нават спецыяльна ездзіў у нейкі кут Беларусі, каб паглядзець на яе і даследаваць. Апісаў падрабязна: і якія суседзі каля яе растуць, і якое дрэва, і якім клінам яна размясцілася, і які каменьчык знаходзіцца пад ёй. А ўрэшце ўзяў хадайніцтва каб агарадзіць і абараніць яе.

— Ай-яй-яй! — жартаўліва здзівіўся Віктар. — Не палохай ты мяне, а то я не ведаю, як трымаць сябе перад гэткай асобай. Хоць і досыць добрыя кветкі, але ж ўвагі ўжо занадта.

— Тлумачыцца гэта тым, што яна — рэдкі госць з цёплых краін і расце ў нас, як бачыш, сама ў грунце.

— Хай сабе сама і расце. Чаго ж з ёю так цацкацца? Ці, можа, якая асаблівая карысць ёсць ад яе?

— Кажуць, што надзвычайна памагае ад каросты.

— Вада і мыла яшчэ лепш дапамагаюць.

— Акрамя таго, у ёй ёсць нейкі наркатычны матэрыял. Калі пад'есці мёду, сабранага пчоламі з гэтых кветак, дык можна аглухнуць і ашалець.

— Дык вось чаму гэта „божае” дрэўца! Завошта ж тады яго шанаваць? — абурыўся Віктар. — Трэба за гэта нішчыць, а не шанаваць.

— Не бойся, яна ў нас вельмі рэдкая. Звычайна расце ў Крыме, вакол Чорнага мора ды ў Паўднёвай Еўропе і нікому там не перашкаджае. Яе нават спецыяльна садзяць у садзе, бо яна раней за ўсіх цвіце. Яна цвіце нават раней, як распусціць сваё лісце. Кажуць, што яе паўтараста год назад завезлі ў Еўропу з Кітая.

— Вось якая цаца, — засмяяўся Віктар. — Ну, хай сабе расце наздароўе. Хадзем, а то яшчэ ашалеем.

Нарэшце яны падышлі да сваёй сажалкі. Вада ў ёй значна спала, у некаторых месцах выступіла зямля. Пратока каля грэблі зрабілася зусім вузкай. Але ў розных месцах заставаліся яшчэ ямы з больш глыбокай вадой.

ЗЯМЛЯ І ЛЮДЗІ

ЛЮДВІГ ВАН БЕТХОВЕН

Гэтымі днямі ўсё чалавецтва адзначае 200-годдзе з дня нараджэння аднаго з найбольшых сваіх геніяў — Людвіга ван Бетховена.

Бетховен нарадзіўся 16 снежня 1770 года ў Боне. Першы вядомы твор кампазітара датуецца 1782 годам. Вясной 1787 года Бетховен зрабіў першае падарожжа ў Вену (тут ён потым пражыў вялікую частку свайго жыцця) і сустрэўся з Моцартам. Юны кампазітар бліскуча імправізаваў на зададзеную Моцартам тэму. Праслухаўшы ігру, Моцарт сказаў: «Звярніце ўвагу на яго. Ён усіх прымусіць аб сабе гаварыць».

Бетховен вучыўся ў найлепшых музыкантаў-педагогаў Вены. Яго настаўнікамі былі Гайдн, Сальеры, Ферстэр. Бетховен быў дасканалым піяністам. Як віртуоз, ён заняў першае месца ў музычным жыцці не толькі Вены, але і шэрагу дзяржаў Еўропы.

Бетховен быў ярым ворагам дэспатызма. Сваю трэцюю, Гераічную сімфонію ён прысвяціў палкаводцу Францыі Банапарту, але перакрэсліў прысвячэнне, калі Напалеон аб'явіў сябе імператарам.

Бетховен напісаў дзевяць сімфоній. Найбольш вядомая дзевятая. Яна абагульняе ўсё найлепшае ў рэвалюцыйна-мастацкай думцы той эпохі. «Праз барацьбу — да перамогі!» — гэты заклік гучыць у шматлікіх творах кампазітара. Да ліку найбольш папулярных твораў Бетховена adносіцца «Месячная саната» — адзін з найлепшых твораў сусветнай фартэпіяннай музыкі. Кроўна звязана музыка кампазітара з народнай песеннай творчасцю, яна поўна мелодый, блізкіх розным відам нямецкай і аўстрыйскай песні, а таксама песням славянскім і венгерскім.

Бетховен быў адным з найбольш любімых кампазітараў Леніна. Слухаючы бетховенскія санаты, ён сказаў: «Нічога не ведаю, што было б лепшае за «Апасіянату», я гатовы слухаць яе кожны дзень. Чароўная, нечалавечая музыка».

Бетховен перажыў найстрашнейшае, што можа выпасці на долю музыканта — ён аглух. Пачынаючы ад восені 1815 года ён зносіцца з людзьмі толькі пры дапамозе пісьма. «Размоўныя сшыткі» заключаюць у сябе звыш 11 тысяч рукапісных адзінак.

26 сакавіка 1827 года Бетховен памёр. 29 сакавіка дваццаць тысяч людзей праводзілі кампазітара ў апошні шлях. Магіла Бетховена знаходзіцца на могільніку Верынг у Вене.

(рл)

КУТОК ГАСПАДЫНІ
ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

СМАЖАНАЯ ГУСКА

Калісьці мы ўжо вам гаварылі аб некалькіх добрых патравах на зімовыя святы. Маем тут на думцы хаця б паштэт, ці раладу з цяляціны, ці тушаную заечыну. Або бігос. Бігос мы вельмі рэкамендавалі на свята і, паўтараем яшчэ раз, гэта адно з найбольш практычных блюд на святы. Бо бігос — гэта дзіўная страва: чым больш яе падсмажваеш, тым яна лепшая. У гэтым месцы нехта мог бы спытаць: дык што, можа цэлы месяц можна яго смажыць? Хочам вас адразу супакоіць: пасля 3-га альбо 4-га падсмажвання па бігосе (такім, аб якім мы пісалі — з салодкай капусты, з грудзінкай і сушанымі грыбкамі) застанецца толькі добры ўспамін.

Але сёння аб гусцы.

Вопытная гаспадыня ведае, што трэба зрабіць, каб смажаная гуска была мяккая і сочная. Для маладых жа гаспадынь падаем некалькі неабходных указанняў, калі пакваляцца яны на падрыхтоўку гускі.

Калі збіраемся смажыць гусяціну, то лепш узяць менавіта гуску, а не гусака: мяса гускі больш мяккае і далікатнае. Калі гусей сваіх не маем і купляем іх на рынку, то трэба выбіраць гуску не вельмі тлустую, але мясістую.

Калі нават купляем ачышчаную ад пер'яў гуску (такія прадаюцца найчасцей, дык усё роўна ёсць яшчэ пры ёй крыху работы. Гусі найчасцей маюць шмат «палак», якія найлепш ліквідаваць пінцэткай. Застаюцца яшчэ валаскі, каб іх ліквідаваць, трэба асмаліць гуску на агні (толькі не закапціць яе!). Найлепш асмаліць яе на газе, або на спіртным агні.

Марожаная гуска смажыцца хутчэй, паколькі мяса яе больш крухкае. Таму ў марозныя дні ачышчаную і выпатрашаную гуску добра прынамсі на некалькі дзён павесіць у хляве, на балконе, ці за акном. Нельга толькі перад тым гуску паласкаць. Мыем яе пасля размаражэння, а размарожваем у халоднай вадзе.

Ад гускі адразаем шыю, канцы крылаў і ніжнюю частку лапак, дакладна палошчам, націраем соллю ў сярэдзіне і зверху.

Напаўняем гуску яблыкамі. Яблыкі павінны быць кіслыя — антонаўкі або шэрыя ранеты, гэтыя другія яшчэ лепш, бо не развальваюцца. Скуркі з яблыкаў не знімаем, дзелім кожнае з іх на 4 часткі і вычышчаем сярэдзіну. Перасыпаем яблыкі цукрам і тады толькі напаўняем імі гуску. Гуску зашываем на жываце і шыі.

Гуску кладзем на тлушч у брытфану і ставім у духоўку. Калі смажыцца, выбіраем пакрысе з брытфаны тлушч, які вытапліваецца з гускі, і даліваем вады. Часта паліваем гуску яе сокам. Можна накалоць крыху скурку, каб выцякаў тлушч, але нельга пракалоць мяса, бо будзе сухое.

Гуску смажым 2—3 гадзіны. У апошнія 5—10 мінут трэба даць вялікі агонь, каб гуска была румяная. Скурка будзе хрумсцець, калі ў канцы смажэння пальем яе некалькі разоў халоднай падсоленай вадой.

Гаспадыня

В. БЕРАЖКОЎ
З ДЫПЛАМАТЫЧНАЙ ГІСТОРЫІ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ
ТЭГЕРАНСКАЯ СУСТРЭЧА

4. ЛАСОСЬ ДЛЯ ПРЭЗІДЭНТА

Стол на дзевяць асоб быў накрыты ў невялікай гасціннай, што прымыкала да залы пасяджэння. На белым абрусе яркай плямай выдзяляліся маленькія флажкі трох дзяржаў. Між прыбораў былі раскіданы чырвоныя гваздзікі. Калі я ўвайшоў у гасцінную, там, акрамя афіцыянтаў, яшчэ нікога не было. Абышоўшы стол, праверыў, як раскладзены карткі з імёнамі ўдзельнікаў абеду. Насупраць прыбора, прыгатаванага для Сталіна, павінен быў заняць месца прэзідэнт Злучаных Штатаў. На яго фужэры ляжала картка з белага кардону з надпісам: «Ф. Д. Рузвельт» на рускай і англійскай мовах. Справа ад Сталіна павінен быў сядзець Чэрчыль, злева — я, у якасці перакладчыка. Насупраць мяне, справа ад прэзідэнта, — Молатаў. Злева ад прэзідэнта — Чарльз Болен. Справа ад Чэрчыля — маёр Бірз. На астатніх месцах — Гары Гопкінс і Антані Ідэн. Ля кожнага прыбора ляжала картка з меню, якое таксама было надрукавана на рускай і англійскай мовах. Набор страў быў звычайны для такога выпадку. Разнастайная закуска, булён, біфштэкс, пламбір, кофе. З напіткаў — сухое каўказскае віно, мінеральная вада, ліманад і «Савецкае шампанскае». Калі ўсе сабраліся, але яшчэ не селі за стол, афіцыянт прынёс на падносе чаркі з гарэлкай, каньяком і вермутам.

Высока ацаніўшы каўказскія віны, Рузвельт сказаў, што ў Каліфорніі нядаўна пачалі вырабляць сухія віны і што вінаробства ў паўднёвай частцы Ціхаакіянскага ўзбярэжжа ЗША хутка развіваецца. Было б нядрэнна паспрабаваць там некаторыя каўказскія гатункі, сказаў Рузвельт. Сталін падтрымаў гэтую ідэю. Ён напамяць прыводзіў лічбы вытворчасці па кожнаму гатунку каўказскага віна, падрабязна гаварыў аб асаблівасці глеб у розных раёнах Грузіі, расказаў аб эксперыментах з Хванчкарай, якую, нягледзячы на ўсе намаганні, не ўдаецца атрымаць у іншых раёнах, бо кліматычныя і глебавыя ўмовы, дзе расце адпаведны гатунак вінаграду, зусім выключныя.

Чэрчыль зазначыў, што яму асабіста больш падабаюцца каньякі і што ў яго ёсць многа цікавых меркаванняў наконт імпарту ў Англію армянскіх марак. Рузвельт сказаў, што лічыць лепшымі больш лёгкія напіткі. Яму асабліва падабаецца «Савецкае шампанскае». Ці не згодзіцца Савецкі Саюз, спытаў Рузвельт, экспартаваць гэта цудоўнае віно ў Злучаныя Штаты? Сталін адказаў сцвярджальна. Паводле яго слоў, магутнасць заводаў шампанскіх він у Савецкім Саюзе ўжо цяпер перавышае попыт унутранага рынка, а пасля вайны вытворчасць шампанскага можна будзе значна павялічыць, што дасць магчы-

ТРЫБУНА чытачоў

З жыцця ліцэяў

ДЗЕНЬ НАСТАЎНІКА

20 лістапада г.г. у Гайнаўскім беларускім ліцэі адбылася ўрачыстая акадэмія з нагоды Дня настаўніка. Моладзь падрыхтавала мастацкую частку. На пачатак вучаніца IV класа Оля Місеюк прачытала даклад на беларускай мове, звязаны з гэтым святам. Потым нашыя дзяўчаты спявалі песні. Прыгожа спявалі Вера Фірсюк і Марыя Аніщчук песню «Очи чёрные». Песні на польскай і рускай мове выконвалі Аліцыя Вдоўская, Галена Кандрацюк, Мэля Лукша, Надзя Крук, Раіса Зенюк і Валя Манцюк. Акампаніявалі нашы школьныя акардэаністы Г. Шварц і В. Дзенісюк. Затым верш «Маёй настаўніцы» прадэкламавала Марыся Аніщчук, а верш «Podziękowanie dla nauczycieli» Валя Бугвін. Мастацкая частка складалася з мантажа «Bukiet jesienny» у выкананні нашай моладзі. Нашым настаўнікам вучні ўручылі кветкі. Урачыстасць закончылася танцавальнай вечарынай. Адбывалася яна ў Доме настаўніка.

Люба Ярашэвіч
бел. ліцэй у Гайнаўцы

* ✲ *

20 лістапада пасля пятага ўрока вучні цэлай школы разам з настаўнікамі сабраліся ў фізкультурнай зале. Зала была прыгожа ўдэкаравана, аб чым паклапаціліся вучні пластычнай групы з настаўніцай Ірэнай Цыбік. Тут неўзабаве адбылася наша школьная акадэмія. Адкрыў яе дырэктар школы, а вучаніца IV а кл. Яўгенія Такарэўская ў некалькіх словах падкрэсліла значэнне гэтага свята. Вучні паднеслі нашым настаўнікам букеты кветак, а затым пачалася артыстычная частка, якую падрыхтавалі вучні ўсіх класаў. Самым цікавым пунктам артыстычнай часткі быў канцэрт па заяўках нашых настаўнікаў. Настаўнікі былі вельмі задаволены, а асабліва быў задаволены наш дырэктар, якому дзяўчаты заспявалі рускую песню «В землянке». Апрача гэтага, была падрыхтавана сучасная драма «Rodzinny supeł», якую выставіў наш школьны драматычны гурток пад кіраўніцтвам Галіны Карпюк — выкладчыцы польскай мовы.

Вера Ахрымюк
Бельскі беларускі ліцэй

ПРАЦАВІТЫ ГОД

Прысудная калегія Бельскага павета ўзначальваецца кіраўніком аддзела павятовай рады нарадовай Мікалаем Хіліманюком. Многа розных спраў прыйшлося разглядаць калегіі. Да 18 лістапада прысудная калегія правяла (у 1970 годзе) 174 пасяджэнні, у тым ліку шмат выязных. (сс)

НЯХІТРЫ ЛІС

Дзень 23 лістапада ў Гуранах (Сакольскі павет) быў цёплы, але імгलістым. Малады малавопытны ліс прыйшоў на панадворак да Болеся Абухоўскага, каб злавіць курыцу. Але заўважылі яго сабакі гаспадара і не выпусцілі ліса. Пры дапамозе сабак Абухоўскі ўвагнаў ліса ў клетку. (мм)

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка!

Жыву я ў вёсцы, скончыла СПР і працую з бацькамі на гаспадарцы. Мне толькі 18 год. Часта бывае, што мы з сяброўкамі ездзім у іншую вёску на забаву. Так было і ў мінулую нядзелю. Мы сабраліся з дзяўчатамі і паехалі веласіпедамі на забаву ў суседнюю вёску. Там нам усе чужыя, не маем знаёмых. Былі на гэтай забаве таксама і хлопцы з іншых недалёкіх вёсак. У палове вечара падыйшоў да мяне хлопец з выгляду год 25-ці і папрасіў гуляць. Я згадзілася; а нават была задаволена, бо быў хлапец прыстойны і прыгожа гуляў. Так мы з ім гулялі цэлы вечар. Потым ён мяне правёў за вёску. Былі і мае сяброўкі, толькі мы з Мішам ішлі ззаду. Ён сказаў, што першы раз у жыцці сустрэў дзяўчыну, якая спадабалася яму пры першай сустрэчы. Прасіў, каб я прыехала на забаву на калядныя святы. Абяцаў, што будзе чакаць і папрасіў мяне адрас. Калі мы ехалі дамоў, адна з маіх сябровак сказала мне, што хтосьці ў кутку сказаў: «Жанаты, а прычапіўся да дзяўчыны». Але сяброўка не чула, каб яго назвалі па прозвішчы або імем, толькі так. Аднак кажа, што гутарка была аб Мішы. Пярсцёнка на руцэ Міша не меў. Цяпер не ведаю, што рабіць, ці адпісаць яму, калі напіша пісьмо, ці не, і ці ехаць на забаву на святы, ці лепш аб усім забыць, хоць Міша мне вельмі спадабаўся. Парай, дарагое Сэрцайка.

Ніна
з Бельшчыны

Ніна! Не ўсе жанатыя носяць пярсцёнкі, таму гэта не доказ, ці Міша жанаты, ці не. Але тут важная іншая справа. Сяброўка чула, што хтосьці гаварыў аб кімсьці жанатым, але гэта яшчэ не значыць, што словы тыя адносяцца да Мішы. А па-другое, дык тое, што Міша прасіў у цябе адрас, каб абменьвацца лістамі, таксама сведчыць аб зусім іншым, бо жанаты чалавек на вёсцы не адважыцца весці перапіску з дзяўчынай. Штосьці тут не так. А мо твая сяброўка зайздросная, Міша ж прыстойны хлопец? Падумай. Мо' яна проста выдумала? Тады найлепш будзе запытаць аб гэтым у самога Мішы пры сустрэчы, бо ж сапраўды ты аб Мішы нічога канкрэтнага не ведаеш, так як гэта бывае амаль заўсёды пры першай сустрэчы. Думаю, што і ваша перапіска штосьці табе скажа. Раю аднак абавязкова высвятліць справу.

Сэрцайка

Ці Вы ўжо выпісалі „Ніву”?

ЛЮДЗІ ПОШТЫ

Добрым прапагандыстам беларускага тыднёвіка «Ніва» з'яўляецца пісьманосец Мікалай Панфілюк. Быў ён амаль у кожным доме і прапанаваў падпіску на родны часопіс. Ён з'яўляецца таксама карэспандэнтам «Нівы». Многа яго інфармацый друкуецца ў «Трыбуне чытачоў». Мікалай Панфілюк залічваецца да актывістаў павятовага праўлення БГКТ у Гайнаўцы.

Таксама другі пісьманосец Іван Кірылюк з'яўляецца добрым прапагандыстам газет і часопісаў.

Пошта ў Дубічах Царкоўных належыць да перадавых у павеце. Тры разы па чарзе займала яна першае месца і паштовы пераходны сцяжок атрымала назаўсёды. Кіраўніком пошты працуе Ніна Макарэвіч, якая ўмее арганізаваць работу ў сваёй установе.

Віктар Бура, Гайнаўка

ПАМЕРЛА ХВЯДОРА

Яшчэ да нядаўна жыла ў Плёсках 85-гадовая жанчына. Звалі яе Хвядорай Раманюк. Не мела яна ні дзяцей, ні блізкіх. Жыла ў канцы вёскі ў старэнькай хатцы. Надышоў час, і Хвядора памерла. Толькі паспелі яе пахаваць, і, як на дзіва, знайшлося ў вёсцы многа блізкіх для яе. У некалькі дзён пасля смерці старушкі разабралі яе старую хатку і пачалі дзяліцца яе жывёлай і зямлёй. Дзіўныя ў Плёсках людзі. Памагчы не было каму, але на спадак не бракуе ахвотнікаў. Знайшліся сваякі і да яе лесу. Рэжуць дрэва ў лесе па парадку. Ну, бо што, і так яе няма. А хто першы — той лепшы. Ой людзі, людзі, дзе вы былі, як Хвядора сядзела галодная і халодная.

Чытач з Плёскаў

ПРАЕКТАНТЫ ПАДКАЧАЛІ

У мінулым годзе ў Тафілаўцах у адной частцы вёскі быў паложаны брук. Але пасля дажджу, а таксама восенню і вясною столькі там балота, быццам бы зусім не было тут маставой. Жыхары вёскі казалі і кажуць, што пад брук трэба было зрабіць больш насыпу, каб не быў ён ніжэй поля. Але праектантамі былі спецыялісты, і ніхто не звяртаў увагі на заўвагі вясковых людзей — не спецыялістаў у гэтай галіне. *П. М.*

З ДУМКАЙ АБ НОВЫМ УРАДЖАІ

Праект гаспадарчага плана на 1971 год у грамадзе Храбалы прадбачвае павелічэнне пасеваў 4-ох асноўных зернавых культур на 211 га (у параўнанні да 1970 года). Кладзецца націск на тое, каб павялічыць пасевы пшаніцы і ячменю ў Кнаразах, Гацьках і Малых Грыневічах. У вёсках, у якіх мала зялёных зямельных угоддзяў, сельскагаспадарчая служба зверне асаблівую ўвагу на павелічэнне кармавых культур, у тым ліку канюшыны і люцэрны. Згодна з праграмай, вясною 1971 года сяляне храбалоўскай грамады адновяць 9 тон ячменю. У гэтым напрамку ўжо праведзены размовы з паасобнымі гаспадарамі.

У наступным годзе плануецца таксама выдаць 666 тыс. зл. на павелічэнне машынна-трактарнага парку сельскагаспадарчых гурткоў.

Гаспадарчы план грамады прадбачвае на 1971 год павелічэнне быдла на 84 штукі, свіней на 100 штук і авечак — на 58 штук. Плануецца таксама пасадзіць лес на 14 га зямельных няўгоддзяў, пасадзіць 2000 штук дрэў, а ў галіне сельскагаспадарчай адукацыі арганізаваць два калектывы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі і адзін калектыў кваліфікаванага селяніна.

Аляксандр Трафімчук
Храбалы

СХОД ЗБОВіД-у

У першай палове лістапада адбыўся выбарчы сход гуртка ЗБОВіД-у ў Шудзялове, у склад якога ўваходзяць таксама члены гэтай арганізацыі з грамады Сакалда. На сходзе з дакладам выступіў старшыня павятовага праўлення ЗБОВіД-у ў Саколцы тав. Казімір Лесяк. Удзельнікі сходу выбралі праўленне гуртка. Старшынёю застаўся Уладзімір Лісоўскі, а яго намеснікам Уладзімір Хомік. *А. С.*

Сакольскі павет

100 МЕТРАЎ ДАРОГІ

Паміж вёскамі Рутка і Тапаркі ў Гайнаўскім павеце ёсць 100 метраў такой дарогі, на якой вельмі часта ламаюцца вазы, нароўвяцца коні і рвецца вупраж. Найбольш праязджаюць праз гэта балота жыхары Руткі, але там і ў галаву нікому не прыйдзе, каб навазіць калектыўна жвіру, каб перастаць мучыцца на гэтай дарозе.

П. Дубовіч

Гайнаўскі павет

масць у большай колькасці экспартаваць яго за граніцу, у тым ліку і ў Злучаныя Штаты.

Абед праходзіў у дружалюбнай абстаноўцы. Але для мяне асабіста ён пачаўся не вельмі ўдала. Звычайна перад афіцыяльным абедам я забягаў перакусіць у службовую сталоўку. З вопыту я ведаў, што на прыёмах адбываецца ажыўлены абмен думкамі, якія патрабуюць дакладнага і хуткага перакладу. Да таго ж, калі размова заходзіць на сур'ёзную тэму, то трэба паспець яе запратакаліраваць. Перакладчыку ў гэтых умовах няма чаго і думаць аб тым, каб паесці за такім сталом, хоць, зразумела, афіцыянт кладзе і яму на талерку ўсё, што належыць па меню. Як правіла, усё гэта забіраюць некранутым.

На гэты раз з-за таго, што пленарнае пасяджэнне зацягнулася да абеду, на які Сталін запрасіў сваіх партнёраў па перагаворах, заставалася ўсяго некалькі мінут. Мне ж трэба было зрабіць кароткі запіс размовы, якая толькі што закончылася. Такое было цвёрдае правіла, якое няўхільна захоўвалася. Словам, я не паспеў забегчы ў сталоўку, дзе звычайна абедаў тэхнічны персанал.

Калі ўсе размясціліся за сталом, адразу ж пачалася ажыўленая размова. Закуску, пададзеную мне, панеслі назад, падалі і панеслі назад булён з піражком: я да іх не дакрануўся, бо ўвесь час перакладаў і паспешліва рабіў паметкі ў блакноце. Нарэшце, падалі біфштэкс, і тут я не вытрымаў: выкарыстаўшы невялікую паўзу, адрэзаў добры кавалак і хутка сунуў у рот. Але іменна ў гэты момант Чэрчыль звярнуўся да Сталіна з нейкім пытаннем. Трэба было тэрмінова перакласці, але я сядзеў з набітым ротам і маўчаў. Усталявалася няёмкая цішыня. Сталін запытальна паглядзеў на мяне. Пачырванеўшы ад збянтэжання, я ўсё яшчэ не мог вымавіць ні слова і дарэмна спрабаваў справіцца з кавалкам біфштэкса. Выгляд у мяне быў вельмі смешны, усе глядзелі на мяне, ад чаго я яшчэ больш збянтэжыўся. Пачуліся смяшкі, потым гучны рогат.

Кожны прафесіянальны перакладчык ведае, што я дапусціў грубую памылку — мне ж была даручана важная работа, і я павінен быў несці адказнасць за сваю памылку. Я сам гэта добра разумеў, але спадзяваўся, што ўсё абыдзецца жартам. Аднак Сталіна мая памылка вельмі раззлавала. Бліснуўшы вачыма, ён нахіліўся да мяне і працэдзіў скрозь зубы:

— Знайшоў дзе абедаць! Ваша справа перакладаць, працаваць. Падумаеш, набіў сабе поўны рот, брыдкасць...

Зрабіўшы намаганне, я праглынуў неразжаваны кавалак і скорагаворкай пераклаў тое, што сказаў Чэрчыль. Я, зразумела, больш ні да чаго не дакрануўся, ды ў мяне і апетыт прапаў...

(Працяг будзе)

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

КЛЯШЧЭЛІ

„Zdobywcy nieba” (radz.), 15—16. „Dwaj panowie bez parasola„ (rumuński), 17—18. „Wkrótce nadejdzie wiosna” (radz.), 19—20.

ДУБІНЫ

„Dzień oczyszczenia” (polski), „Królewski błąd” (czeski), 12—13.

НАРАЎКА

„Dzień oczyszczenia” (polski), „Królewski błąd” (czeski), 16—20.

НАРВА

„Czekam w Monte Carlo” (polski), „Czarny wiatr” (meksykański), 16—20.

ЧЫЖЫ

„Dziewczyna z walizką” (włoski), „Francja naprzód” (franc.), 16—20.

ДУБІЧЫ ЦАРКОЎНЫЯ

„Każdemu swoje” (włoski), „Paragon gola” (polski), 16—20.

АРЭШКАВА

„Śmierć Indianina” (rumuński), „Naczelnik Czukotki” (radz.), 16—20.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

БОЦЬКІ

„Marynarz Czyżyk” (radz.) „Mściciel z przeklętej góry” (jugosł.), 16—20.

ОРЛЯ

„Most” (jugosł.), „Na miłość nigdy nie jest za późno” (jugosł.), 16—20.

РАЙСК

„Ruchome piaski” (polski), „Jezioro starej sowy” (NRD), 16—20.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

МІХАЛОВА

„Jak rozpętałem II wojnę światową” (polski), 16—20.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

КРЫНКІ

„Hatari” (USA), 15—16. „I znów z tobą” (węgierski), 17—18. „Album polski”, 19—20.

ЯНАЎ

„Rozbójnicy sycylijscy” (włoski), 16—20.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

НУРЭЦ

„Taszkient miasto chleba” (radz.), 15—16. „Bestia” (węgierski) 17—18. „Wielka miłość” (franc.), 19—20.

МЕЛЬНІК

„Jak rozpętałem drugą wojnę światową” (polski), 16—20.

МІЛЕЙЧЫЦЫ

„Jak rozpętałem drugą wojnę światową” (polski), 16—20.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

СУХАВОЛЯ

„Dzień oczyszczenia” (polski), „Dziewczyna z walizką” (włoski), 16—20.

НОВЫ ДВОР

„Znicz olimpijski” (polski), „Spotkałem nawet szczęśliwych cyganów” (jugosł.), 16—20.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-33-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch” Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23.

BZGraf. Nakład 7239 W-4

ЗАМОК І КЛЮЧ

— Я самы смелы, — сказаў аднойчы Замок Ключу. — Ніколі ў цэлым свеце не баюся. Усе пойдуць з дому, а я на дзвярах вішу, дом вартую.

— Які ты вартаўнік! — засмяяўся Ключ. — Вісіш на дзвярах і толькі. А вось мяне заўсёды ў кішэні носяць. Я нават і ў гасцях бываю.

— У госцях бываеш, а за сталом не сядзіш, — зазначыў Замок.

— Затое я ўсе размовы чую, — не адступаў Ключ.

— А сам не размаўляеш, — засмяяўся Замок.

Ключ вельмі раззлаваўся.

— Хочаш, я зраблю так, што цябе на вуліцу выкінуць, ты заржавееш і загінеш.

— А што ты будзеш рабіць? — запытаў Замок.

— Смяяцца з цябе буду.

— Калі ласка, смейся!

Засмяяўся Ключ, задаволены выйшаў на вуліцу і схаваўся ў траве.

Паглядзеў гаспадар, што Ключ згубіўся, узяў Замок, пайшоў у майстэрню і зрабіў новы Ключ.

Касілі касцы траву, знайшлі стары Ключ. Але цяпер ён быў нікому непатрэбны.

ЯЎГЕН КРУПЕНЬКА

КУХАР ПАМЫЛІЎСЯ

Наведвальнік сталоўкі паклікаў кухара і скардзіцца:

— Я прасіў дзве порцыі мяса, а мне падалі адну...

— Выбачайце, я забыўся разрэзаць кавалак на дзве часткі.

ЗА РЭШТУ

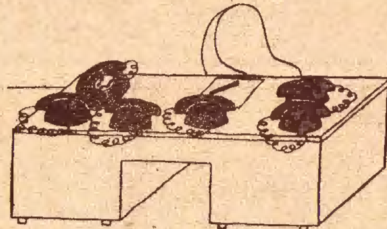
Аднойчы Глюк ненаўмысна разбіў вітрыну невялічкага магазіна. Ён спытаў у гаспадара, колькі каштуе шкло. Аказалася паўтара франка. Глюк дастаў манету ў тры франкі і падаў лавачніку. Але ў таго не было рэшты, і ён хацеў пабегчы размяняць.

— Шкада часу, — запярэчыў кампазітар, — вазьміце ўсё, а я разаб'ю яшчэ адно.

— У яго, напэўна, была трывожная ноч!

НІЎКА

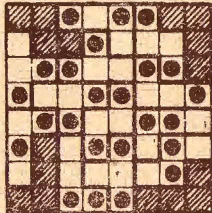
Галаваломка

6	8	13	1	3
13	15	20	8	10
11	13	18	6	8
8	10	15	3	5
16	18	23	11	13

Прыгледзьцеся да 25-клетачнага квадрата: кожная асобная лічба ў клетцы ўяўляе сабою суму двух лікаў. Такіх лікаў 10. Усе яны па-за квадратам, 5 з іх — па вертыкалі і 5 — па гарызанталі. Паспрабуйце стварыць гэтыя лікі.

*

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

СПАКУСНІК

Прадавец-спакуснік Саўка —
„Чараўнік”!
Ледзь мужчыны да прылаўка,
Ён да іх:
— Мо патрэбуецца крыху?
Я вам дам
Ля прылаўка, хлопцы, ціха
Па сто грам.
Што ты, Якаў, нос павесіў,
Я гатоў
На паўмесяца, на месяц
Даць у доўг.
Не скупіся! Згодзен, Якаў?
На, разлі.
Мне сто грамаў? Дзякуй, дзякуй!
Ну, пайшлі!
О, сястра нячыстай сілы,
Як пячэ!
Ну, мужчыны, закусілі?
Мо яшчэ?
Малавата. Праўда, Якаў?
На, разлі.
Мне сто грамаў? Дзякуй, дзякуй!
Ну, пайшлі!
О, сястра нячыстай сілы,
Як пячэ!
Ну, мужчыны, закусілі?
Мо яшчэ?
Засядзеліся за чаркай
Дружбакі,
А дамоў панеслі сваркі,
Сінякі.
Але Саўку не турбуе
Лёс людзей,
Як гасцінна прапануе
„Дабрадзей”:
— Мо патрэбуецца крыху?
Я вам дам
Ля прылаўка, хлопцы, ціха
Па сто грам...

М. Янчанка

ХІТРЫ ЖАБРАК

— Ці не сорамна вам жабраваць? Вы дастаткова моцны каб працаваць!

— Я гэта ведаю, пані. І вы дастаткова прыгожая, каб здымацца ў кіно, але ўважаеце за лепшае скромнае жыццё...

— Пачакайце, я пашукаю штонебудзь для вас на кухні...

Зайздрошчу людзям з такой багатай фантазіяй.

ЖАДАННЕ

Пакупнік:

— Я хацеў бы паглядзець танны, але прыгожы і моцны абутак.

Прадаўшчык:

— Я таксама.

АПРАЎДАЎСЯ

— Ад вас зноў пахне гарэлкай? — грозна пытаецца начальнік у свайго падначаленага.

— А я гарэлкі ў рот не браў, шклянку сухога віна выпіў.

— Навошта ж пілі сухое віно?

— Гарэлкі не было.

НЯЎДАЛЫЯ ПОШУКІ

Пеця прыйшоў са школы і плача — дрэнную адзнаку атрымаў. Бацька пытаецца:

— А завошта атрымаў двойку?

— Не змог знайсці найбольшы агульны дзельнік двух лікаў...

Бацька пачухаў патыліцу:

— Глядзі ты: да гэтага часу не знайшлі. Дваццаць гадоў назад у мяне аб гэтым жа пыталі ў школе.

СПАЧУВАННЕ

Жонка пытаецца мужа:

— Ты бачыў мужчыну, які выратаваў мне жыццё, калі я тапілася?

— Так. Ён прыходзіў да мяне прасіць прабачэння.

У АЎТОБУСЕ

— Вы ўкралі ў мяне з кішэні насавую хустачку!...

Ах, вось яна, у другой кішэні. Прабачце, даражэнькі.

— Нічога, нічога. Мы квіты. Вы думалі, што я злодзей, а я меркаваў, што вы джэнтльмен.

ГРАХІ ТЭХНІКІ

Здарылася гэта ў часы, калі толькі пачынаўся чыгуначны рух. Група сялян падала ў суд на чыгуначную дарогу, патрабуючы кампенсацыі стратаў. У часе працэсу суддзя звярнуўся да селяніна:

— Што вас, уласна кажучы, непакоіць? Надта хуткі рух цягнікоў?

— Не. Цягнікі рухаюцца вельмі памалу!

— І чаму гэта вас непакоіць?

— Пасажыры вылазяць з вагонаў і дояць нашых кароў.

З ВЫШЭЙШЫХ КЛАСАЎ

Лорд — свайму кухару:

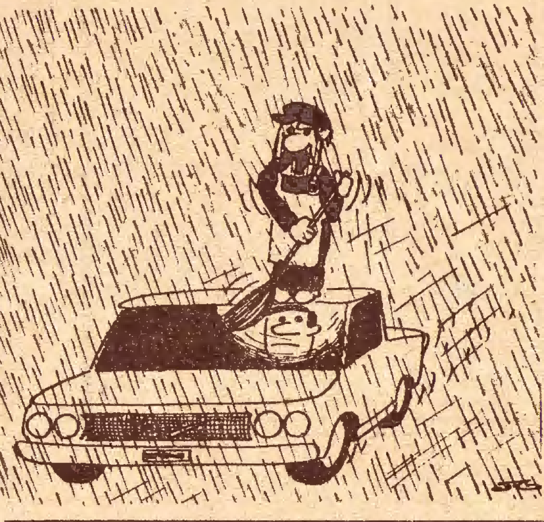
— Заўтра прыязджае мая цёшча. Вось спісак яе любімых блюдаў.

— Так, ваша светласць.

— І калі вы зварыце хоць адно з іх, я вас неадкладна звольню.

Кавалер

РАЗУМНЫ САБАКА

— Які прыгожы ў вас сабака! Ён, напэўна, разумны?

— Дзіва што! Учора вечарам у часе прагулкі я сказаў яму: „Здаецца, мы нешта забылі”. І як вы думаеце, што ён зрабіў?

— Напэўна, ён пабег дамоў і прынёс гэту рэч?

— Не, ён сеў, пачухаў за вухам і пачаў думаць, што б гэта магло быць.

ШТО РАБІЛА

Спешна выкліканы водаправодчык з'явіўся са спазненнем на дзве гадзіны:

— Выбачайце, я быў заняты і не мог прыйсці раней. Спадзяюся, вы не чакалі мяне, склаўшы рукі?

— О не, я вучыла дзяцей плываць.

ХТО КРЫЧАЎ

Маці гаворыць сыну, які выходзіць з зубнога кабінета:

— Табе было, мусіць, вельмі балюча — ты так крычаў.

— Не, мама, гэта не я крычаў. Крычала доктарка, калі я ўкусіў яе за руку.

СТАЛЫ

Дзяўчына: — Божа мой, вы кажаце, што калі я не выйду за вас замуж, вы накладзеце на сябе рукі.

Хлопец: — Ага, я заўсёды так раблю.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Стасі Лабенец з Беластока змяшчаем песню

Lepiej nie wracaj

Słowa: Marek Głogowski
Muzyka: Marian Napieralski

Lepiej nie wracaj,
zostań, gdzie jesteś,
lepiej nie wracaj,
zostań...
Czas dawno zatarł
ślady na ścieżce,
wszędzie się wkradła
troska...

Nie poznałbyś dziewczyny,
tej dawnej, roześmianej,
i dom już teraz inny,
i puste, obce ściany...
Nie poznałbyś ogrodu,
królestwa siedmiu ścieżyn,
i w szczery uśmiech losu
już nie mógłbyś uwierzyć...

Lepiej nie wracaj,
nie szukaj wspomnień,
lepiej, nie wracaj
do niej...

МОДЫ ДЫКТУЮЦЬ ГАНГСТЭРЫ

Ва універмагах Вашынгтона і Нью-Йорка рэзка павысіўся попыт на новую прадукцыю фірмы „Марыян лайф сейфарз”: мужчынскія і жаночыя капелюшы са спецыяльнай амартызуючай падкладкай з пластыку, якая гарантуе цэласць чэрапа пры ўдары цяжкай дубінкай, пальчаткі з газавымі балончыкамі, здольныя асляпіць чалавека на адлегласці некалькіх метраў, і чаравікі са сталёвымі вусцілкамі, вельмі зручныя для таго, каб адбівацца нагамі ад нападаючых. Цікава, што вырабы фірмы „Марыян лайф сейфарз” ахвотна купляюць не толькі шпікі, інкасатары, шафёры таксі, але і тыя, хто не можа пазбавіцца ад небяспечнай прывычкі рабіць пешыя прагулкі. Да асенне-зімовага сезона мадэльеры фірмы ў садружнасці з паліцэйскімі экспертамі і інжынерамі распрацоўваюць мадэлі „страляючых” жаночых сумачак і мужчынскіх бумажнікаў, парасонаў — разраднікаў з акумулятарамі і куленепрабіўных паліто.

ВАЯЎНІЧЫЯ „ЗАЙЦЫ”

З нядаўніх часоў каралеўскія крабы, што насяляюць Сабаху, лічаць за лепшае перамяшчацца на далёкія адлегласці некалькі незвычайным спосабам: „скачуць” з тальнак на чыгуначныя платформы і коцяць, куды хочуць. Натуральна, „зайцам”. Між іншым, з гэтым бы яшчэ можна было мірыцца, калі б не грозны паўметровы хвост і вельмі агрэсіўны характар напрошаных пасажыраў. Адміністрацыя дарогі ў паніцы: што ні дзень — хто-небудзь з кандуктараў ці рабочых — грузчыкаў трапляе ў бальніцу. Хоць закрывай рух, пакуль спецыяльна выкліканыя спецыялісты-заолагі не знойдуць, як змагацца з ваяўнічымі „зайцамі”.

Ад частага лагоднага паляпвання па плячы чалавек становіцца меншым.